

Snakk om bostedsløshet blant barnefamilier

Snakk om bostedsløshet blant barnefamilier

En rapport av Kirkens Bymisjon, i samarbeid med Respons Analyse. Utgitt mars 2026 Digital rapport kan lastes ned på kirkensbymisjon.no/publikasjoner/

Bildene i rapporten er kun illustrasjonsfoto.
Personer som er avbildet er ikke identiske
med personer som omtales i teksten.

Forord

Denne rapporten tar utgangspunkt i erfaringene til familier som opplever bostedsløshet og ustabile boforhold. Vi går bak tallene i statistikken og lytter til dem det faktisk gjelder: Hvordan oppleves det å leve uten et stabilt hjem? Hva betyr det for barn å vokse opp i utrygghet? Vi ser hvordan ustabiliteten belaster familiene og gjør det vanskelig å gi barn forutsigbare og trygge oppvekstvilkår.

Til tross for at vi i Norge har høye ambisjoner for felleskap og velferd, øker antallet mennesker som mangler et stabilt sted å bo. Stadig oftere gjelder dette barnefamilier. Dette er en utvikling ingen ønsker, men den er heller ikke tilfeldig. Den er et resultat av at innsatsen for å sikre alle barn en trygg og god bolig ikke har vært en politisk prioritet.

Bostedsløshet har tidligere vært tett knyttet til rus og psykisk uhelse, og personer med behov for omfattende oppfølging og bistand. Nå rammer bostedsløshet også barnefamilier som «bare» mangler et sted å bo. Det er alvorlig, men fullt mulig å løse med god forebygging og målrettede tiltak.

Bolig må få en større plass i diskusjonen om velferd og ulikhet. Skal vi bryte mønstre der fattigdom går i arv, er det lurt å starte med å sikre alle barn et trygt og godt sted å bo. Stabile boforhold for de mest usatte familiene er treffsikker forebygging, og avgjørende for å nå sentrale mål knyttet til ulikhet, familiefattigdom, integrering og arbeidsinkludering.

Jeg håper denne rapporten brukes som grunnlag for politiske beslutninger. Erfaringene viser behovet for

bedre forebygging og stabile boforhold for barnefamilier. Den beskriver foreldre som strever med å sikre trygg bolig og som trenger et myndighetsapparat som sikrer grunnleggende velferd og stabilitet.

Å bekjempe bostedsløshet blant barnefamilier er fullt mulig, men det krever politisk vilje til å sette barn først. I dag sørger ikke myndighetene for alle barns rett til et trygt hjem. Konsekvensene rammer familiene direkte. Dette kan ikke bli den nye normalen.

Jeg vil rette en stor takk til foreldrene og de unge voksne som har delt sine erfaringer med oss. Det krever mot å fortelle om en sårbar hverdag. Åpenheten deres har gitt oss innsikt vi ellers ikke ville hatt.

A handwritten signature in black ink, reading 'Adelheid Firing Hvambdal'.

Adelheid Firing Hvambdal
Generalsekretær i Kirkens Bymisjon

Innhold i rapporten

Forord	03
Sammendrag	07
Kapittel 1: Innledning	08
Bakgrunn for rapporten	09
Metoder og gjennomføring	09
Intervjuer og dokumentgjennomgang	09
Om informantene	09
Avgrensninger	10
Viktige ord og begreper	11
Kapittel 2: Bakteppe for rapportens tematikk	12
Økende bostedsløshet	13
Flere barnefamilier rammes	13
Hvem er de bostedsløse barnefamiliene?	14
Hvorfor øker bostedsløsheten?	14
Et presset leiemarked	14
Økende fattigdom	14
Få kommunale boliger	15
Svak boligsosial politikk	15
Hvilke rettigheter har barn og barnefamilier?	16
Menneskerettigheter	16
Nasjonale regler	17
Utviklingen i Europa (boligpolitikk i Europa)?	18
Kapittel 3: Bostedsløse barnefamiliers erfaringer	20
Ulike veier inn i bostedsløshet	21
Langvarig marginalisering	21
Plutselig bostedsløshet	21
Unge voksnes erfaring med ustabile boforhold	21
Utløsende faktorer	21
Samlivsbrudd og økonomisk kollaps	21
Helse og uførhet	22
Leiemarkedet som driver bostedsløshet	24
Prisnivå	24

Uforutsigbare leieforhold	24
Diskriminering	26
Uforsvarlige boforhold	27
Konsekvenser av bostedsløshet for barn	28
Tap av trygghet og tilknytning	28
Vegring for å knytte seg til andre	28
Å miste kontinuitet og tilhørighet	30
Å være avhengig av familie og nettverk	30
Konsekvenser av bostedsløshet for foreldre	33
Skam, stigma og psykisk belastning	33
Tap av status og identitet	33
Boligusikkerhet og levekårsstress	34
Møtet med hjelpeapparat og offentlige tjenester	36
Vanskelig tilgjengelig system	36
Sprikende vurderinger og personavhengigoppfølging	38
Fattigdomsfellen	38
Frykt og mistenkeliggjøring	39
Få og dårlige kommunale boliger	40
Veien ut av bostedsløshet: hva mener informantene?	42
Tiltak som treffer gråsonene	42
Kommunale boliger - flere, bedre og mer tilpasset barnefamilier	42
Flere egnede boliger og sterkere leieboervern	42
Tiltak mot fattigdom	42
Kapittel 4: Anbefalinger	44
Statlig nivå	46
Kommunalt nivå	48
Notehenvisninger	50
Referanser	52

Sammendrag

Denne rapporten handler om bostedsløshet og bolig-usikkerhet blant barnefamilier i Norge. De siste årene har stadig flere familier stått uten et fast og trygt sted å bo, enten ved at de oppholder seg i midlertidige botilbud, flytter til venner eller familie, eller lever med en vedvarende risiko for å miste boligen. Utviklingen representerer et alvorlig samfunnsproblem, særlig fordi stabile boforhold er avgjørende for barns trygghet, utvikling og mulighet for å delta i skole, fritidsaktiviteter og senere arbeidsliv.

Rapporten er utarbeidet av Kirkens Bymisjon, i samarbeid med Respons Analyse. Hoveddelen av rapporten bygger på kvalitative intervjuer med barnefamilier og unge voksne som har hatt erfaring med bostedsløshet under oppveksten. Fortellingene til informantene er supplert med innspill fra praktikere som jobber tett på målgruppen.

I rapportens kunnskapsgrunnlag presenterer vi relevant statistikk og forskning, og oppsummerer viktige utviklings-trekk på feltet. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser en kraftig vekst i antall barnefamilier som oppholder seg i midlertidige botilbud, og at flere blir boende i slike tilbud over lengre tid. Personer som mangler en varig bolig regnes som bostedsløse.

Økningen i bostedsløshet må i stor grad forstås i lys av strukturelle forhold. Et presset leiemarked med høye priser og boligmangel rammer lavinntektsfamilier hardt og forsterker diskriminering. Økende fattigdom gjør familier med lav inntekt, og særlig aleneforeldre, særlig utsatt. De fleste steder er det vanskelig å få en kommunal bolig, og det er mangel på egnede rimelige utleieboliger. En svak boligsosial politikk med strengt behovsprøvede ordninger gjør at mange faller utenfor og ikke får hjelpen de trenger. Til sammen fører dette til at flere familier blir eller står i fare for å bli bostedsløse.

Gjennom familienes egne fortellinger gir rapporten et innblikk i hvordan bostedsløshet og boligusikkerhet preger hverdagslivet. Barna rammes særlig hardt. Gjentatte flyttinger, dårlige boforhold og midlertidige løsninger skaper utrygghet og gjør det vanskelig å etablere stabile relasjoner til venner og nærmiljø. Flere barn mister kontinuitet i barnehage, skolegang og fritidsaktiviteter. For foreldre innebærer boligusikkerheten et vedvarende stress som påvirker helse, arbeidsevne og opplevelsen av å være en god omsorgsperson. Skam, stigma og levekårsstress går igjen i mange av fortellingene.

Rapporten viser også hvordan møtet med det offentlige hjelpeapparatet ofte oppleves som uoversiktlig og personavhengig. Regelverk og rettigheter er vanskelig å forstå, og mange familier opplever at de ikke får bistanden de trenger. Hjelpen kommer ofte for sent, først når situasjonen har utviklet seg til en akutt krise.

Rapporten presenterer anbefalinger rettet mot både statlige og kommunale myndigheter. På statlig nivå etterlyses en handlingsplan mot bostedsløshet blant barnefamilier, styrket bistand til familier i risikosonen, og flere kommunale boliger som er egnet for barnefamilier. På kommunalt nivå anbefaler vi å sikre lavterskel bistand til vanskeligstilte familier, etablere et boligsosialt team som håndterer saker etter boligsosialloven, utarbeide lett tilgjengelig informasjon og søknadsskjema, og prosedyrer for å sikre barns rettigheter i det boligsosiale arbeidet. I tillegg inneholder rapporten anbefalte tiltak med mer langsiktig effekt.

Rapportens hovedbudskap er at bostedsløshet blant barnefamilier kan unngås. Med målrettede tiltak og politisk vilje er det mulig å sikre stabile og trygge boforhold for alle barn i Norge.

Innledning

Bakgrunn for rapporten

De siste årene har Kirkens Bymisjon møtt stadig flere familier med ustabile og utrygge boforhold. Gjennom tilbudene våre er vi i kontakt med barnefamilier som enten er bostedsløse eller står i fare for å miste boligen. Boligproblemene har store konsekvenser for familiene det gjelder, og påvirker alle deler av tilværelsen. Tall fra myndighetene bekrefter en kraftig økning i antall barnefamilier i midlertidige botilbud.

Selv om situasjonen er blitt verre de siste årene, får bostedsløshet blant barnefamilier lite oppmerksomhet. Med denne rapporten vil Kirkens Bymisjon vise hvordan bostedsløshet rammer barn og foreldre, og peke på løsninger som kan sikre mer stabile og trygge boforhold.

Rapporten består av fire kapitler. Kapittel 1 beskriver bakgrunn, formål og metode. Kapittel 2 gir kontekst og setter erfaringene som presenteres i kapittel 3 inn i en faglig og politisk sammenheng. Kapittel 3 presenterer erfaringene til bostedsløse barnefamilier. Kapittel 4 gir anbefalte tiltak.

Metoder og gjennomføring

Intervjuer og dokumentgjennomgang

Rapporten bygger på dokumentanalyse og kvalitative intervjuer. Vi har gjennomgått faglitteratur, rapporter og forskning for å etablere et kunnskapsgrunnlag og sette funnene fra intervjuene i kontekst. Ved å kombinere forskning og erfaringer tegner vi et bilde av omfang, årsaker og konsekvenser av bostedsløshet, og vi foreslår mulige løsninger som vil kunne snu en negativ utvikling.

Respons Analyse har gjennomført dybdeintervjuer med åtte foreldre og unge voksne som er eller har vært bostedsløse eller vanskeligstilte på boligmarkedet. I tillegg gjennomførte vi en fokusgruppe med fire foreldre, fordi de opplevde det tryggere å møtes i gruppe. Åpne samtaler gjorde det mulig for informantene å dele erfaringer på egne premisser. Metoden gir rom for nyanser som ofte forsvinner i statistikk. Fleksibel gjennomføring ga informantene mulighet til å selv velge hvordan de ville fortelle. Noen sitater er lett

språklig redigert, uten at innholdet er endret.

Respons Analyse rekrutterte informanter i samarbeid med Kirkens Bymisjon. Respons Analyse brukte egne kanaler som sosiale medier og respondentpaneler, mens Kirkens Bymisjon koblet dem på relevante miljøer, blant annet Aleneforeldreforeningen og ulike tiltak i organisasjonen. Dette gjorde det mulig å få et variert utvalg. Datainnsamlingen pågikk fra mai til september 2025.

Respons Analyse og Kirkens Bymisjon intervjuet også praktikere som jobber tett med målgruppen, blant annet Cathrine Austrheim (Aleneforeldreforeningen), Juliane Herzog og Anette Kinn Sørum (Bo-Team i Tønsberg), Suad Abdullah Siyad (Stovner Frivilligsentral) og Semhar Bokure (Åpen barnehage i Trondheim). Deres perspektiver supplerer erfaringene til familiene og gir innsikt i vanlige utfordringer og strukturelle barrierer familier møter i tjenesteapparatet.

Når vi bruker begrepet «informanter», referer vi til de personene vi har intervjuet som selv har opplevd bostedsløshet enten som foreldre eller da de selv var barn. Begrepet «praktikere» bruker vi for å referere til de vi har intervjuet i kraft av deres kompetanse og erfaring fra møter med barnefamilier som har opplevd boligusikkerhet.

Om informantene

Informantene har ulike erfaringer med bostedsløshet og det å være vanskeligstilt på boligmarkedet, noe som gir et bredt spekter av perspektiver. Felles for alle er at de har barn og enten mangler fast bolig nå, nylig har gjort det, eller selv har opplevd bostedsløshet som barn.

Utvalget består av 12 informanter: ni kvinner og tre menn, fra både majoritets- og minoritetsbefolkningen og fra både større og mindre byer og tettsteder. Informantene har ulik arbeidssituasjon. Noen er uføre, enkelte sykemeldte, andre er i jobb eller jobbsøkere. Barna deres er mellom 1 og 18 år, og de fleste er under 10 år.

Av hensyn til informantenes sårbare situasjon er alle identifiserende opplysninger anonymisert. Navn, steder og detaljer er endret eller fjernet. Det som står igjen, er deres ærlige og sammensatte vitnesbyrd om hva det betyr å være barnefamilie uten et fast hjem.

Totalt 12 informanter har deltatt i studien. 10 foreldre, 2 unge voksne. 9 kvinner og 3 menn, 7 har norsk landbakgrunn og 5 har en annen landbakgrunn, 8 personer bor i Oslo og 4 personer fra mindre byer og tettsteder.

Avgrensninger

Studien har noen metodiske avgrensninger. Det var krevende å rekruttere fra de mest utsatte familiene, særlig

de som er i midlertidige botilbud over tid. De lever ofte i svært prekære situasjoner, er vanskelige å nå eller ønsker ikke å delta. Bostedsløshet er heller ikke statistisk: noen lever lenge med ustabilitet, andre opplever det for en kortvarig episode. Stigma gjør også at enkelte skjuler situasjonen. Rapporten gir et innblikk i erfaringene til barnefamilier og unge voksne, men er ikke nødvendigvis representativ for de mest marginaliserte. Familiene med de mest ustabile og langvarige situasjonene er trolig underrepresentert. Det betyr at rapporten ikke fullt ut fanger de mest belastende erfaringene eller konsekvensene for barna. Funnene er derfor illustrerende, men ikke uttømmende for hele spekteret av situasjoner bostedsløse familier kan stå i.

Viktige ord og begreper

Bostedsløs

I rapporten bruker vi myndighetenes definisjon av bostedsløshet: «Ein bustadlaus er ein person utan tilgang på fast bustad som er i følgande situasjonar:

- er tilvist til tilfeldige/mellombelse butilbod
- oppheld seg mellombels hos nær slektning, venner eller kjende
- er under behandling eller soning og skal skrivast ut/lauslatast innan to månader utan å ha eigen bustad
- søv ute/har ikkje ein stad å sove

Vanskeligstilte på boligmarkedet

Begrepet brukes om personer eller husstander som ikke kan ivareta sine interesser på boligmarkedet og som derfor har behov for bistand for å skaffe eller beholde en egnet bolig.¹ Gruppen omfatter dem som:

- mangler fast bolig
- risikerer å miste boligen
- bor i en uegnet bolig/bomiljø²

Begrepet favner både bostedsløse og personer med en ustabil bosituasjon eller dårlige boforhold. Det kan være husholdninger som bor midlertidig hos familie eller venner, har usikre leieforhold, eller bor i uegnet bolig og risikerer bostedsløshet ved flytting.

Begrepene bostedsløs og vanskeligstilt på boligmarkedet er nært beslektet, og skillet er ikke alltid tydelig i praksis. «Bostedsløs» brukes når personer faller inn under den formelle definisjonen. «Vanskeligstilt på boligmarkedet» brukes bredere og inkluderer både bostedsløse og personer i en risikosone. Dette gjenspeiler hvordan bostedsløshet ofte utvikler seg over tid, og ikke er en klart avgrenset situasjon.

Boligsosialt arbeid

Boligsosialt arbeid handler om å hjelpe vanskeligstilte med å skaffe en egnet bolig, og styrke muligheter til å mestre bo-situasjonen. Det omfatter:

- operative oppgaver: praktisk oppfølging som råd og veiledning, hjelp til å skaffe bolig, økonomisk støtte og oppfølging i hjemmet
- strategiske oppgaver: å sette langsiktige mål, utvikle tiltak for å nå dem, sørge for nødvendige ressurser og klargjøre ansvarsdeling mellom aktører³

Midlertidig botilbud

Personer og husstander uten et sted å bo har rett til midlertidig botilbud fra kommunen, uavhengig av årsak. Eksempler på slike tilbud er pensjonat, hospits eller campinghytte. Ordningen skal være en kortvarig løsning i akutte situasjoner. NAVs rundskriv sier at barnefamilier og ungdom bare unntaksvis skal få midlertidig botilbud, og at oppholdet aldri skal vare mer enn tre måneder.⁴

Kommunal bolig

Kommunale boliger er boliger kommunen eier eller disponerer, som leies ut til personer eller familier som ikke klarer å skaffe bolig selv. Tildeling skjer etter behovsprøving og er ofte tidsbegrenset.

Bostøtte

Bostøtte er en økonomisk ytelse for husstander med lav inntekt og høye boliggifter. Den skal bidra til å gi utsatte husholdninger en trygg bosituasjon og redusere levekårsforskjeller. Husbanken forvalter ordningen i samarbeid med kommunene.⁵

Bakteppe for rapporten

Dette kapitlet gir bakteppet for rapporten. Vi setter funnene inn i en samfunnsmessig, politisk og rettslig ramme, og oppsummerer utviklingen i bostedsløshet i Norge med vekt på barnefamilier. Vi viser omfang, utviklingstrekk og hovedårsaker til økningen i denne gruppen.

Økende bostedsløshet

Bostedsløsheten i Norge har økt markant de siste årene. I 2020 var 3 325 personer bostedsløse.⁶ Husbanken anslo at antallet var 4 700 i 2024.⁷ Det er et forsiktig anslag, og det er grunn til å frykte at omfanget er større. Det mangler sikre, oppdaterte tall, men en ny nasjonal kartlegging ble gjennomført i november 2025, og resultatene legges fram våren 2026.

Flere indikatorer viser at utviklingen går i feil retning: I løpet av 2025 var 7 357 husstander i midlertidig botilbud. Det er det høyeste nivået som noensinne er registrert og en økning på 67 prosent på fire år.⁸ Mange kommuner registrerer ikke alle henvendelser de får fra personer som mangler et sted å bo, noe som tyder på at omfanget er enda større enn statistikken viser.⁹

Lokale kartlegginger viser samme utvikling. I Oslo var antallet bostedsløse i lokale tellinger i 2022 og 2024 omtrent 80 prosent høyere enn antallet som ble registrert i den nasjonale kartleggingen i 2020.¹⁰ I Bergen økte antallet bostedsløse med 60 prosent fra 2022 til 2025.¹¹

Samlet viser dette at bostedsløshet er et økende samfunnsproblem. Selv om det mangler oppdaterte nasjonale tall, er det liten tvil om at stadig flere i Norge mangler stabile boforhold.

Flere barnefamilier rammes

En særlig urovekkende utvikling er at flere barnefamilier blir bostedsløse. I 2025 bodde 666 familier i midlertidige botilbud. Dette er nesten tre ganger så mange som i 2020, da antallet var 230. Flere familier blir også værende lenge i slike tilbud. Antall familier med opphold over tre måneder økte fra 43 i 2020 til 168 i 2025. Også blant unge mellom 18 og 25 har bruken av midlertidig botilbud økt markant i samme periode.¹² En annen kategori bostedsløse er de som bor midlertidig hos venner eller familie. Her mangler gode tall.

Problemet er størst i større byer. Oslo har klart flest familier i midlertidige botilbud, men også i flere mindre og mellomstore kommuner har det vært en økning.

Barnefamilier i midlertidig botilbud 2020 vs 2025¹³

Kommune	2020	2025
Oslo	101	235
Bergen	0	75
Trondheim	11	36
Kristiansand	7	30
Sandnes	19	48
Stavanger	3	19

I mindre kommuner er det få familier som blir bostedsløse og havner i midlertidig botilbud, men også her øker presset, og tilgangen på boliger til barnefamilier har blitt klart dårligere de siste årene. Husbanken rapporterte om at det gikk fra å være i hovedsak en storbyutfordring i 2022, til å bli en utfordring for både store og små kommuner i hele landet i 2023.¹⁴ I 2024 meldte bare 1 av 10 kommuner om god tilgang på egnede boliger for barnefamilier med lav inntekt, mens 9 av 10 rapporterte middels til svært dårlig tilgang.¹⁵

Utviklingen viser at bostedsløsheten blant barnefamilier øker, særlig i de større byene, og at flere familier over hele landet strever med å finne en egnet bolig.

Hvem er de bostedsløse barnefamilieene?

Mange av de vanskeligstilte på boligmarkedet er barnefamilier. De har ofte lav inntekt og liten økonomisk buffer. De aller fleste leier bolig, og familier med innvandrerbakgrunn er overrepresentert.¹⁶ Nasjonale kartlegginger viser at bostedsløse barnefamilier i hovedsak består av kvinnelige omsorgspersoner, i kontrast til andre grupper av bostedsløse der menn er i flertall.¹⁷

Kunnskapen om hvilke familier som er blitt bostedsløse de siste årene er begrenset. Vi vet imidlertid at dyrtid og økte bo- og levekostnader har rammet barnefamilier hardt, særlig enslige forsørgere, leietakere og andre lavinntektsgrupper. Økonomisk utrygghet har økt, og flere familier som tidligere klarte seg uten hjelp, kontakter nå NAV.¹⁸

Hvorfor øker bostedsløsheten?

Et presset leiemarked

Rundt en million mennesker leier bolig i Norge, og halvparten er langtidsleiere. Mange av dem har lav inntekt, og mange mottar sosialhjelp og bostøtte. Aleneforeldre og familier med innvandrerbakgrunn leier ofte, og enslige forsørgere er særlig sårbare når en inntekt skal dekke utgifter for flere.¹⁹

Leiemarkedet er preget av stor etterspørsel og få boliger, og presset i storbyene er stort. Fra 2015 til 2023 har antallet leieboere vokst dobbelt så raskt som befolkningsveksten. Mange ukrainske flyktninger har økt etterspørselen etter utleieboliger, og barrierer for å kjøpe bolig gjør at flere blir værende i leieboliger. Samtidig har lav boligbygging, lav lønnsomhet for utleie og mer korttidsutleie ført til knapphet på utleieboliger.²⁰ Mange utleieboliger er også solgt, særlig i Oslo.²¹

Leieprisene har økt kraftig de siste årene.

I storbyene steg prisene med 25 prosent fra 2022 til 2025. En gjennomsnittlig leilighet i Oslo koster rundt 20 000 kroner i måneden.²² For barnefamilier, som ofte trenger større bolig, blir boutgiftene ekstra høye.

Kombinasjonen av høye priser og få egnede boliger gjør det utfordrende for lavinntektsfamilier å finne bolig. Når presset i leiemarkedet øker, ser vi mer seleksjon og diskriminering fra utleiere.²³ Det gjør det vanskeligere for de mest utsatte gruppene å finne bolig, og øker risikoen for bostedsløshet. Flere kommuner varsler at dette vil bli en større utfordring fremover.²⁴

Økende fattigdom

Dyrtiden har gjort flere familier økonomisk utrygge. Siden 2021 har prisene økt dramatisk, og mange har fått betydelig mindre å leve av. Tall fra SIFO viser at stadig flere husholdninger er «ille ute» økonomisk. Barnefamilier med lav inntekt er blant de hardest rammede, og utryggheten har økt mest i denne gruppen.²⁵ Leieboere er særlig utsatt.²⁶ Mange bruker en stor del av inntekten på husleie og har liten eller ingen buffer.²⁷ SIFO anslår at omtrent én av fire leietakere risikerer å ikke kunne betale husleien.²⁸

For utsatte familier kan en husleieøkning, en uventet regning eller redusert inntekt være nok til at det blir vanskelig å betale boutgifter. Dyrtid og fattigdom bidrar til at flere kan miste fotfestet i et presset leiemarked og dermed står i fare for å bli bostedsløse.

Få kommunale boliger

Norge har få offentlige utleieboliger sammenlignet med andre europeiske land. Ni av ti kommuner melder om mangel på kommunale boliger.²⁹ Ordningen er strengt behovsprøvd, og ventelistene er lange. Å være økonomisk vanskeligstilt er ofte ikke tilstrekkelig til å få kommunal bolig. Mange steder kreves tillegg utfordringer som helseproblemer knyttet til rus eller psykisk lidelse.³⁰ I forskningen beskrives den kommunale boligsektoren i Norge som et av Vest-Europas minst tilgjengelige og mest markedsorienterte offentlige utleietilbud.³¹

I desember 2024 sto 523 barnefamilier i kø for kommunal bolig.³² Ordningen er i praksis et knapphetsgode, reservert for de aller mest vanskeligstilte. Kontraktene er ofte tidsbegrenset, og mange må flytte videre etter få år. Det gir lite forutsigbarhet for familier med barn.

Kvaliteten på de kommunale boligene varierer også betydelig. Mange kommuner mangler boliger som er egnet for barnefamilier. Det kan være for få boliger i passende størrelse, boliger med dårlig standard eller utrygge bomiljø. Vedlikeholdsetterslep og manglende tilpasning til familienes behov er vanlig.

Husleien i kommunale boliger ligger ofte på nivå med det private leiemarkedet.³³ For familier med lav inntekt gir ikke dette økonomisk trygghet. Norge har i tillegg få rimelige, ikke-kommersielle utleieboliger, i motsetning til land som Danmark, hvor slike boliger er en viktig del av boligsektoren og bidrar til stabile og forutsigbare leieforhold.³⁴

Mangel på offentlige tilbud og andre rimelige utleieboliger gjør at flere familier blir værende i utrygge bosituasjoner og at risikoen for bostedsløshet øker.

Svak boligsosial politikk

Norsk boligpolitikk prioriterer eierskap. I tillegg finnes boligsosiale ordninger for dem som strever med å skaffe eller beholde bolig på egen hånd. I internasjonal sammenheng har Norge en svært liten boligsosial sektor, og det er satt av lite ressurser til tiltak for vanskeligstilte på boligmarkedet. Når behovene øker samtidig som ordningene er snevre og behovsprøvde, faller mange barnefamilier utenfor eller får utilstrekkelig hjelp.

Tidligere var arbeidet mot bostedsløshet høyt prioritert. Klare mål og innsats på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer reduserte antallet bostedsløse fram mot 2020. De siste årene har imidlertid dette arbeidet fått mindre oppmerksomhet, samtidig som behovene har økt. Norge mangler i dag en nasjonal strategi for det boligsosiale arbeidet, og nye boligpolitiske initiativer har i liten grad vært rettet mot de mest vanskeligstilte.

Samlet sett er den boligsosiale politikken og virkemidlene for svake til å forebygge bostedsløshet blant barnefamilier og sikre varige løsninger. Når behovene øker, uten at innsatsen forsterkes, er resultatet at flere familier blir eller står i fare for å bli bostedsløse.

Flere sentrale boligsosiale virkemidler er svekket eller fjernet:

Statlige tilskudd er redusert.

Tilskudd til utleieboliger for vanskeligstilte, som er viktig for å skaffe og vedlikeholde kommunale boliger, ble fjernet i 2023. Øremerkede midler til boligsosialt arbeid og kompetanseutvikling er kraftig redusert. Bare to av ti kommuner sier de har nok ressurser til boligsosialt arbeid.

Kommunene rapporterer at ressursutfordringer har vært økende over tid.³⁵

Bostøtten, en økonomisk ytelse som skal gi husholdninger med lav inntekt mulighet til å bo trygt, er betydelig svekket. Ordningen har over tid blitt svakere i møte med økende boutgifter, særlig i pressområder. Færre mottar støtte, og en langt mindre andel av boutgiftene dekkes. Selv om bostøtten har blitt noe styrket de siste årene, bidrar den i mindre grad enn tidligere til å sikre botrygghet og utjevning i levekår.

Startlån hjelper en del familier inn i eid bolig, men forutsetter en viss inntekt og økonomisk stabilitet og treffer derfor i liten grad familier med størst vansker i boligmarkedet.

Hvilke rettigheter har barn og barnefamilier?

Menneskerettigheter

Barnekonvensjonen (art 27) slår fast at alle barn har rett til en levestandard som er god nok for barnets utvikling. Statene må treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet til å virkeliggjøre denne rettigheten.

Barnekonvensjonen gir også barn rett til optimal utvikling (art. 6), rett til lek og fritid (art. 31) og rett til privat- og familieliv (art. 16). En dårlig bosituasjon kan gjøre det vanskelig å ivareta disse rettighetene. Konvensjonen slår også fast at barn har rett til å bli hørt i saker som angår dem (art. 12), og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (art. 3 nr. 1).

FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-konvensjonen)

artikkel 11 sier at alle har rett til tilfredsstillende levestandard for seg selv og sin familie, herunder tilfredsstillende bolig. Retten til bolig må ikke bare anses som å ha tak over hodet, men å kunne leve et sted i sikkerhet, fred og verdighet.³⁶

Både Barnekonvensjonen og ØSK-konvensjonen er gjort til norsk lov gjennom menneskerettighetsloven, og går foran norsk lov hvis det er motstrid.

Den reviderte europeiske sosialpakt

(Sosialpakten) artikkel 31 slår fast at alle har rett til bolig, og at staten har plikt til (1) å fremme adgang til bolig med en tilstrekkelig standard, (2) å hindre og redusere hjemløshet med sikte på å fjerne den gradvis og (3) å gjøre prisen på bolig tilgjengelig for dem som mangler tilstrekkelige ressurser. Staten må jobbe aktivt for å forebygge at sårbare grupper blir hjemløse og ha prosedyrer som reduserer faren for tvungne utkastelser fra bolig.³⁸ Sosialpakten er ikke gjort til norsk lov, men Norge har ratifisert konvensjonen og er forpliktet etter den.

Nasjonale regler

Grunnloven § 104 slår fast at barn har rett til å bli hørt og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Den forplikter også staten til å «legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet».

Sosialtjenesteloven slår fast at kommunen har plikt til å finne midlertidig botilbud for dem som ikke klarer det selv (§ 27). Personer som ikke har et sted å sove og oppholde seg det neste døgnet, har krav på et botilbud, uavhengig av årsaken til hjelpebehovet.³⁹ Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud (§ 1).

Boligsosialloven fra 2023 samler og klargjør regler om kommunens ansvar i det boligsosiale arbeidet. Loven skal bidra til å forebygge boligsosiale utfordringer og sikre at vanskeligstilte får hjelp til å skaffe seg og beholde egnet bolig. Kommunen har plikt til å fatte skriftlig vedtak med en vurdering av om en person er vanskeligstilt på boligmarkedet, og i tilfelle angi hvilken bistand som skal gis. Bistanden skal være tilpasset den enkeltes behov, og personens egne ønsker skal tas hensyn til (§§ 6 og 7).

Det norske regelverket gir ingen rett til bolig for vanskeligstilte, utover retten til midlertidig botilbud. Sammenlignet med andre sentrale velferdsområder som helse, skole og arbeid er tilgang til bolig svært lite regulert og rettighetsfestet i Norge. En del av regelverket er dessuten nokså nytt og fortsatt ikke godt nok gjennomført i praksis.⁴⁰

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-komiteen) har gjentatte ganger uttrykt bekymring for Norges oppfølging av retten til bolig. Komiteen peker særlig på mangel på kommunale boliger og at mange

vanskeligstilte står uten fast bolig over lang tid. De anbefaler Norge å styrke tilgangen til rimelige boliger, regulere leiemarkedet og gi bedre beskyttelse for leieboere og forsterke innsatsen mot bostedsløshet.³⁷

Utviklingen i Europa

Mange europeiske land opplever et presset bolig- og leiemarked og økende boligsosiale behov. Over en million mennesker i EU bostedsløse, og om lag 400 000 er barn.⁴¹ EU har startet omfattende prosesser for å utvikle politikk som svarer på disse utfordringene. I Norge blir bolig først og fremst ansett som et privat ansvar, mens EU og europeiske land i stadig større grad snakker om retten til bolig og framhever myndighetenes ansvar for å sikre alle innbyggere tilgang til et rimelig og godt sted å bo.

EU lanserte «European Platform on Combating Homelessness» i 2021.⁴² Plattformen inneholder ambisiøse målsettinger og sier blant annet at alle medlemsland skal jobbe for å avskaffe bostedsløshet innen 2030. De fleste EU-land har strategier for å gjennomføre denne politikken.

Tilgang til rimelige boliger er et prioritert tema for EU-kommisjonen. Kommisjonen oppnevnte EUs første kommissær for bolig i 2024 og vedtok «Affordable Housing Plan» i 2025.⁴³ Planen omhandler også bostedsløshet og gir klare anbefalinger til medlemsland om å forsterke innsatsen på feltet, blant annet gjennom å sikre flere tilgjengelige boliger for husstander i sårbare situasjoner. EU oppretter et stort fond og endrer statsstøtterepler for å gjøre det lettere for medlemsland å finansiere flere rimelige boliger. I 2026 lanseres EUs anti-fattigdomsstrategi, som handler om å bekjempe bostedsløshet og de underliggende årsakene til fattigdom.⁴⁴ OECD utarbeidet «Toolkit to Combat Homelessness» i 2024.⁴⁵ Verktøysettet er et omfattende faglig dokument som skal hjelpe beslutningstakere til å utvikle bedre systemer for å bekjempe bostedsløshet.

EUs og OECDs faglige og politiske rammeverk er så langt ikke fulgt opp i Norge.

Bostedsløse barne- familiers erfaringer

Dette kapitlet beskriver erfaringene til bostedsløse barnefamilier og unge voksne som har opplevd ustabile boforhold i barndommen. Fortellingene viser hvordan midlertidighet og utrygghet påvirker hverdagsliv, helse og relasjoner over tid. Praktikerens erfaringer gir innsikt i hvilke utfordringer som går igjen og forskning bidrar med fakta og kontekst.

Samtalene dreier seg særlig om hvordan det oppleves å leve uten et fast hjem, og hvordan dette påvirker barn, foreldre selv og hverdagen deres. Informantene deler også erfaringer fra møter med offentlige tjenester.

Ulike veier inn i bostedsløshet

Informantene representerer ulike veier inn i bostedsløshet. Vi deler dem i tre grupper: barnefamilier som har levd med langvarig marginalisering, familier som plutselig blir bostedsløse, og unge voksne som vokste opp i ustabile boforhold.

Langvarig marginalisering

Den første gruppen består av familier som har levd med ustabile boforhold lenge. Foreldrene har ofte lav inntekt, helseutfordringer eller svak tilknytning til arbeidslivet, og mange har midlertidige jobber eller lever på stønader. Flere har innvandrerbakgrunn, og de fleste bor alene med barn.

De fleste har hatt kontakt med offentlige tjenester over tid, men opplever hjelpen som tilfeldig og avhengig av saksbehandler. Flere beskriver at marginalisering også var del av egen oppvekst. De har selv vokst opp med ustabil økonomi og ser mønstrene gjenta seg. Andre er nye i Norge og opplever at manglende utdanning, språkbarrierer og diskriminering byr på utfordringer når de prøver å få jobb og bolig.

Plutselig bostedsløshet

Den andre gruppen har levd stabile liv, ofte med fast jobb og egen bolig, men havnet i krise etter samlivsbrudd, sykdom eller inntektsbortfall. For noen er en hendelse nok til å miste fotfeste, for andre utløses krisen av flere hendelser som forsterker hverandre, som sykdom som fører til arbeidsledighet og senere samlivsbrudd.

Konsekvensen blir ofte bostedsløshet, og flere må flytte inn hos familiemedlemmer. De tjener ofte for mye til å få støtte, men for lite til å skaffe bolig på egen hånd. Deres erfaringer viser at også familier med utdanning og arbeid kan miste bolig på kort tid.

Unge voksnes erfaring med ustabile boforhold

Den tredje gruppen er unge voksne som vokste opp i ustabile boforhold. De beskriver hvordan hyppig flytting, midlertidige boliger og økonomisk knapphet har preget egen oppvekst. De forteller om tap av tilhørighet, et sterkt ønske om stabilitet og en opplevelse av å være

annerledes. Erfaringene medførte at de tidlig ble selv-tendige og opplevde en sterk grad av ansvarfølelse og økonomisk bevissthet. Utryggheten handler om å mangle et sted som føles som «hjem», noe som også påvirker dem i voksenlivet. Informantene gir et sammensatt bilde.

Felles for alle informanter er at de lever i en risikosone, med vedvarende utrygghet og små økonomiske marginer. Erfaringene deres viser også at dagens bolig- og velferdssystem i liten grad forebygger bostedsløshet. Hjelpen kommer ofte først når situasjonen har utviklet seg til en krise.

Utløsende faktorer

Historiene viser at bostedsløshet ofte skyldes flere forhold som virker sammen. Mange har en økonomisk sårbarhet i utgangspunktet, med lav eller ustabil inntekt, helseproblemer eller stort omsorgsansvar. Når denne sårbarheten møter en utløsende faktor, ser vi at enkelte mister hjemmet sitt.

De viktigste utløsende faktorene for informantene er samlivsbrudd, økonomisk kollaps, sykdom og uførhet. I et mindre presset boligmarked ville slike hendelser ikke nødvendigvis ført til bostedsløshet. Men i dagens situasjon, med boligmangel, høye priser og lite hjelp fra det offentlige, kan slike livshendelser bli starten på bostedsløshet.

Samlivsbrudd og økonomisk kollaps

En som forteller om hvordan økonomiske endringer kan utløse bostedsløshet, er Andreas. Da han mistet jobben, klarte han ikke lenger å betjene gjelden sin. Det skapte press og konflikter i forholdet, som endte med skilsmisse. Etter bruddet sto han alene med boutgifter og kostnader for barna. Uten inntekt ble det umulig å beholde boligen.

«Jeg har hatt en bra jobb helt til konkursen nå rett før jul. (...) Fra liksom å ha millioninntekt til å bli arbeidsløs (...) Jeg måtte til slutt kreve tvangssalg (...) fordi jeg ikke hadde råd til å betale utgiftene lenger.»
– Andreas

Etter tvangssalg av egen bolig flyttet Andreas hjem til sin mor. Han måtte frasi seg deler av samværet med barna fordi boligsituasjonen hans ikke var egnet for å ha dem boende hos seg.

«Jeg hadde en baby på tre måneder med kolikk, og sto uten bosted og uten jobb – egentlig på gata. Heldigvis hadde jeg gode venner, så den sommeren fikk jeg sofa-surfet fra leilighet til leilighet»

Sofia har opplevd bostedsløshet to ganger: først etter et vanskelig samlivsbrudd, deretter da kloakkrør sprakk i leiligheten hun leide, og hun måtte flytte på dagen.

«Jeg var åtte måneder på vei (...) Da flyttet jeg ut på dagen (...) Første gang jeg ble bostedsløs, var jeg gravid og sto uten bolig.»

– Sofia

Hanne ble bostedsløs med en tre måneder gammel baby etter et samlivsbrudd. Uten jobb eller familie som kunne hjelpe, var hun avhengig av venner og midlertidige løsninger. Hun sofa-surfet og brukte all tid på å finne et sted å leie.

«Jeg hadde en baby på tre måneder med kolikk, og sto uten bosted og uten jobb – egentlig på gata. Heldigvis hadde jeg gode venner, så den sommeren fikk jeg sofa-surfet fra leilighet til leilighet (...) Jeg var heldig, men det var utrolig slitsomt. Samtidig måtte jeg hele tiden være på jakt etter en leilighet å leie, med en liten baby.»

– Hanne

Når økonomien hviler på en inntekt, kan et samlivsbrudd gjøre det umulig å betale boliggifter. Da må mange selge boligen eller avslutte leieforholdet, og noen blir bostedsløse som et resultat av det.

Cathrine Austrheim, leder i Aleneforeldreforeningen, forteller at mange vegrer seg for å skilles nettopp på grunn av økonomi, og blir værende i forhold de ikke ønsker å være i.

«Det finnes jo en god del som nå er bostedsløse ... men vi er også bekymret for alle de som står i fare for å bli det ... det er jo veldig mange som blir værende i forhold de ikke burde bli værende i, rett og slett fordi at man føler nå at man ikke har en økonomi til å kunne skaffe seg selv et sted å bo.»

– Cathrine Austrheim

Erfaringene støttes av forskning som viser at boligusikkerhet kan hindre folk i å forlate destruktive eller voldelige forhold.⁴⁶

Helse og uførhet

Helseproblemer og uførhet er kritiske faktorer som kan føre til inntektsfall og tap av bolig. Når inntekten forsvinner, mister man muligheten til å ta opp lån. Helseutfordringer forverres av usikkerhet og stress rundt bolig. Når helsen svikter, øker behovet for stabile rammer. Samtidig beskriver informantene hvordan sykdom og uførhet ofte gjør det umulig å beholde boligen.

«Jeg gikk på veggen (...) fikk utbredte muskelsmerter (...) Jeg har ikke kommet meg ut igjen etter det (...) Jeg prøvde å jobbe mens jeg var gravid, men jeg har ikke kommet meg tilbake.»

– Inger

Inger måtte selge småbruket da helsen sviktet. Hun og sønnen flyttet først hjem til moren, men det fungerte dårlig. I dag leier hun og sønnen en bolig som er lite egnet for en barnefamilie. Leien er dessuten dyrere enn et boliglån ville vært. Hun har få utsikter til å komme seg inn i boligmarkedet.

Aisha ble skadet på jobb i 2008 og kom aldri tilbake i arbeidslivet. Siden har hun hatt hovedomsorgen for syv barn, og familien lever på stønad. Dette gjør familien særlig sårbar for husleieøkninger, og begrenser mulighetene for å finne en egnet og stabil bolig.

Begge mødre har barn med helseutfordringer, noe som gjør boligtrygghet ekstra viktig. Å stå uten en trygg og egnet bolig i slike situasjoner skaper en ekstrem belastning og stort levekårsstress.

Erfaringene viser at utløsende faktorer virker sammen med underliggende forhold. Først når livskriser møter et presset leiemarked og mangelfull bistand, utvikler situasjonen seg til bostedsløshet. Risiko bygges opp over tid, i et leiemarked som ikke rommer alle, og i familier som lever på marginene. Kombinasjonen av strukturelle problemer og personlige hendelser går igjen i intervjuene.

Leiemarkedet som driver for bostedsløshet

Informantene vi har snakket med leier bolig i et privat leiemarked med høyt press, høye priser og lite forutsigbarhet. Mange har korte kontrakter og lever med usikkerhet og frykt for oppsigelse. For mange lavinntektsfamilier betyr dette at selv foreldre i jobb ikke klarer å sikre en stabil bolig. Erfaringene viser hvordan strukturer i leiemarkedet direkte påvirker familienes liv og i noen tilfeller fører til bostedsløshet.

Prisnivå

For familiene vi har snakket med er økonomi den største barrieren.

Cathrine Austrheim i Aleneforeldreforeningen beskriver et leiemarked som legger stort press på aleneforeldre. Prisene er så høye at barnefamilier ikke har råd til å leie egne boliger. Mange lever med konstant økonomisk press, står i fare for å miste boligen og sliter med å finne alternativer.

Mange som er i jobb tjener for lite til å betale høye husleier, men for mye til å få offentlig støtte. Informantene opplever at offentlige støtteordninger ikke er tilpasset dagens leiepriser. Når maksgrensene ligger langt under markedsleien, klarer mange verken å skaffe eller beholde bolig.

«NAV sa at dere får max 14 000 for deg og sønnen din. (...) Jeg klaget og klaget, og da sa de ok 16 000. Men leien ligger på 23 000.»

– Naifasio

Etter et samlivsbrudd måtte Arman flytte ut uten jobb eller økonomisk sikkerhetsnett. Han forteller at selv «billige» leiligheter er utenfor rekkevidde på grunn av høye depositumskrav:

«La oss si man finner noe sånn til 15 000. (...) Da er det tre ganger i depositum på toppen av det. (...) Man er oppe i 60 000 i en måned.»

– Arman

Erfaringene til Naifasio og Arman viser en utvikling hvor leieprisene har økt mye raskere enn offentlige ytelser. Høye husleier og store depositumskrav blir reelle barrierer for lavinntektsfamilier. Samtidig er ordninger som bostøtte ikke justert etter faktiske boutgifter, noe som gjør flere sårbare for bostedsløshet.

Uforutsigbare leieforhold

Flere informanter beskriver leieforhold som uforutsigbare, selv når de klarer å skaffe bolig.

«Det verste er å ikke ha den tryggheten – at det er opp til noen andre hvor jeg og barnet mitt skal bo om tre måneder. Utleiere kan plutselig bestemme seg for å selge eller flytte tilbake selv. Det er ikke vondt ment fra deres side, men for meg er det maktesløst. Bare tanken på at barnet mitt skal oppleve det, gjør fysisk vondt.»

– Hanne

Da kloakkrør sprakk i leiligheten Sofia leide, ble hun bostedsløs for andre gang. Utleier hadde ikke råd til å reparere, og hun sto på bar bakke. Eksemplet viser at barnefamilier som leier mangler forutsigbarhet og trygghet mange tar for gitt. Boligen du bor i er ikke din, du har den bare for en periode og vet ofte ikke hvor lenge du kan bli boende.

Uforutsigbarhet er vanlig i dagens leiemarked. Kortvarige kontrakter og korte oppsigelsesfrister gir lite trygghet for barnefamilier. Mange familier opplever at utleier skal selge boligen eller flytte inn selv, og derfor sier opp kontrakten. Når et leieforhold avsluttes, skaper det stor usikkerhet i et presset marked. Mange strever med å finne ny bolig, særlig grupper som opplever diskriminering.

«Det verste er å ikke ha den tryggheten – at det er opp til noen andre hvor jeg og barnet mitt skal bo om tre måneder.»

Photo by Sergej Karpow on Unsplash

«Du kommer på visning – de spør hvor mange barn du har, og da vil de ikke ha meg (...) Noen ganger ser de hijaben og navnet mitt og sier ‘nei beklager’, selv om annonsen fortsatt ligger ute.»

Diskriminering

Flere informanter opplever diskriminering i leiemarkedet. I et presset marked med høye priser og få boliger blir utsatte grupper ofte valgt bort til fordel for mer «attraktive» leieboere. Diskriminering og nedprioritering er ofte knyttet til etnisitet, arbeidssituasjon, familiestatus, eller en kombinasjon av disse.

Av informantene våre er det de med bakgrunn fra Somalia, men også andre familier med barn og aleneforsørgere, som er blant dem som oftest forteller om diskriminering. Flere forteller om å bli ignorert på visning, avvist umiddelbart eller ikke få svar når de tar kontakt for å komme på visning.

«De overser deg på visning, de ser ikke at det er et menneske som står der, det er så nedverdiggende.»

– Muna

«Du kommer på visning – de spør hvor mange barn du har, og da vil de ikke ha meg (...) Noen ganger ser de hijaben og navnet mitt og sier ‘nei beklager’, selv om annonsen fortsatt ligger ute.»

– Aisha

Flere forteller om spørsmål og kontroller de tenker at andre leietakere ikke møter:

«De spurte meg: er du gift, har du eldre barn, er du syk? Har du bilde av deg selv så vi kan se før du kommer på visning? Til og med: hva gjør du på fritiden? (...) Og til slutt får du beskjed: du fikk ikke denne gangen heller (...) Da føler du deg bare usynlig.»

– Hannan

Som alenemor opplever Hanne at det nærmest er umulig å komme på visning:

«Til tross for at jeg kontaktet rundt 40 utleiery, ble jeg sjelden invitert på visning (...) Jeg begynte å mistenke

at det handlet om at jeg var alene med barn.»

– Hanne

Har man barn med særskilte behov, blir det enda vanskeligere. Inger forteller at flere utleiery sier rett ut at de ikke ønsker leiere med små barn.

«Det er spesielt vanskelig å få leid bolig når man har dyr og barn – og kanskje særlig når barnet har spesielle behov. Flere utleiery har uttrykt at de ikke ønsker små barn som leietakere.»

– Inger

En undersøkelse fra Forbrukerrådet viser at personer med innvandrerbakgrunn, småbarnsforeldre og personer med lav inntekt oftere får avslag på å få leie bolig.⁴⁷

Diskriminering kan også skje gjennom dårligere vilkår, som høyere leie eller større depositum. Personer med bakgrunn utenfor Europa opplever dobbelt så ofte som andre at husleien økes eller kontrakten ikke forlenges.⁴⁸

Ansatte i Kirkens Bymisjon mener diskriminering er en av de største barrierene for familiene de møter. Semhar Bokure, miljøarbeider i Kirkens Bymisjon, forteller at deres erfaring er at familier med innvandrerbakgrunn ofte blir avvist når de søker bolig. Utleiere begrunner dette med navn, hudfarge eller antall barn, og noen sier rett ut at de «ikke leier ut til afrikanere». Bokure mener diskrimineringen gjør det vanskelig for familiene å komme inn i det private leiemarkedet. Mange presses derfor tilbake til kommunale eller midlertidige boliger. Hun har selv sett at utleiery uttrykker slike holdninger direkte:

«Jeg har vært på visning med disse familiene. (...) Han spurte hvor vi kom fra, og da vi sa Eritrea og Sudan, svarte han bare at han ikke leier ut til noen fra Afrika.»

– Semhar Bokure

Anette Kinn Sørum, koordinator for Bo-Team i Kirkens Bymisjon, sier at forskjellsbehandlingen også handler om økonomi og familiesituasjon. Familier med mange barn eller som får støtte fra NAV blir ofte nedprioritert når de søker bolig.

«Det vi ofte ser, er at utleier sier opp leieforholdet fordi de vil selge boligen eller bruke den selv. Det gjelder gjerne familier med innvandrerbakgrunn, som har tre barn og snakker lite norsk. Mange lever på stønad fra NAV, og noen i kombinasjon med deltidsjobb. De står i kø for kommunal bolig og bruker mye tid på å lete etter bolig på Finn, men får sjelden svar. På visninger er det mange om beinet og de blir ofte valgt bort. De får ikke bolig med kommunal garanti og huseierne ønsker ikke å leie ut til personer som får stønad fra NAV.»

– Anette Kinn Sørum

Uforsvarlige boforhold

Selv når boliger er tilgjengelige, kan standarden være så lav at de ikke fungerer som reelle hjem. Dette rammer barnefamilier særlig hardt. Sofia, som er alenemor, forteller at hun ofte får tilbud om boliger i svært dårlig stand, men til priser som om de var av god kvalitet:

«Jeg har kommet inn i leiligheter som er så dårlige – lavt under taket, små vinduer, fuktskader – men de setter opp prisen likevel (...) Det føles uverdig.»
– Sofia

Hanne opplever at leiemarkedet er blitt langt hardere enn før. Mange av boligene hun får tilbud om er uegnede for henne og sønnen, og enkelte mangler helt grunnleggende fasiliteter som kjøkken.

Aisha bor i en kjellerleilighet med dårlig ventilasjon og inneklima. Utleier øker husleien uten å utbedre forholdene, og kloakkluft gjør barna fysisk syke:

«Når man lager mat er det ingen ventilasjon, og toalettet er i samme rom (...) Barna sover ikke om natten, for luften er så dårlig (...) Sønnen min sliter med å spise på grunn av stress og lukten i leiligheten – han bare kaster opp.»
– Aisha

Når familier må akseptere boliger med svært dårlig standard, skyldes det at de mangler reelle alternativer i et leiemarked som ikke er tilpasset lavinntektsfamilier. Leder for Kirkens Bymisjons Bo-Team, Juliane Herzog, fremhever at:

«Mange av familiene som ikke får tilgang til egnede boliger, ender opp i boliger med alvorlige mangler –

som fukt, mugg, råte eller manglende brannsikkerhet. Vi har sett eksempler på at familier flyttes ut av helseskadelige boliger, for så å se de samme boligene bli leid ut til nye familier kort tid etter ... Vi har opplevd å få flere familier til oss fra samme leilighet igjen og igjen.»
– Juliane Herzog.

I pressområder må mange leietakere «ta til takke» med boliger av lav kvalitet til høy pris. Leieboerforeningen peker på at lavinntektsfamilier ofte «aksepterer» ulovlige og helseskadelige boforhold fordi de mangler alternativer.⁴⁹ Et marked med mangel på egnede boliger og svake rettigheter for leiere forsterker problemet. Når leiere har korte kontrakter og frykter oppsigelse, tør mange ikke klage på helseskadelige forhold.

Konsekvenser av bostedsløshet for barn

Denne delen viser hvordan ustabile boforhold påvirker barns trygghet, tilknytning og hverdag. Konsekvensene kan ofte være større enn foreldre er klar over. Fortellingene peker på et tydelig mønster: mangel på stabil bolig kan sette dype spor i barns relasjoner, trivsel og opplevelse av trygghet.

Tap av trygghet og tilknytning

Flere foreldre forteller at barna mister følelsen av «hjem» når de flytter ofte. Annicken fra Fredrikstad opplever at datteren aldri har fått erfare tryggheten ved å bo lenge på samme sted:

«Alt det vi ønsker er jo å kunne bo på ett og samme sted over så lang tid som mulig, så man får den følelsen av et hjem, av at her har jeg en tilhørighet, at her hører jeg til, dette er et sted jeg kommer fra (...) Jeg tror ikke at datteren min har den følelsen.»
– Annicken

Muna forteller at sønnen hennes blir urolig og utrygg ved hver boligvisning:

«Hver gang vi går på visning tenker sønnen min på syv år 'fin leilighet, her skal vi bo!' Og så må jeg si: nei, vi bare ser, men hvis vi er heldige... Han blir så skuffet, og det blander seg inn i uroen, han føler seg aldri trygg.» – Muna

Vi ser også at de fedrene vi har snakket med ofte får dårligere kontakt med barna etter et samlivsbrudd, og at ustabile og dårlige boforhold kan forverre dette ytterligere.

Andreas er dypt bekymret for hvordan ustabiliteten rammer barna, som nå bor hos moren. Flyttingen gjorde at de mistet venner og måtte bytte skole. Han har mindre kontakt med barna, siden han for tiden bor hos sin mor på et rom fylt av kasser og kaos. Han opplever det som et uegnet sted for barna hans å overnatte.

«Det er psykologisk tøft å ikke se barna sine. Plutselig nekter hun meg å se dem og jeg er redd for at de tenker at jeg har forlatt dem.»
– Andreas

Samtidig forteller han at barna blir mer fysisk nær når de møtes:

«Jeg tror de har det dårligere. Når jeg ser og prater med dem ... sønnen min er mer på klemmer nå enn før.»
– Andreas

Da Arman mistet jobben, klarte han ikke lenger å betale husleien i boligen han delte med datteren på to år og barnets mor. Forholdet tok slutt, og etter en periode

hos venner bor han nå på et åtte kvadratmeters rom i et kollektiv. Barnets mor bor midlertidig hos sin familie, sammen med datteren. De har valgt denne løsningen fordi den gir mer trygghet for barnet. Armans kollektive bosituasjon er uegnet for overnatting, så samværet skjer hos barnets mor eller ute. Han ser datteren flere ganger i uken, men savner et sted der de kan bo og være sammen på egne premisser.

For barn kan hyppige flyttinger føre til varig ensomhet og sorg. Thea forteller at familien bodde på små og isolerte steder langt fra skole og venner, fordi det var det eneste de hadde råd til. Hun opplevde barndommen som ensom og tung.

«Det var ingen i klassen som bodde der, for vi bodde på andre siden, for det var billigst. Og da var det ingen (venner) til meg, så jeg hadde ikke noen.»
– Thea

Sofia er opptatt av at datteren skal kunne delta i lek og fritidsliv på lik linje med andre barn, ha med venner hjem og være stolt av hvor hun bor.

«Det er noe med den verdigheten som det går på. Jeg har datteren min, hun skal begynne på skole i et flott område. Hun er en kjempesosial jente. Jeg vil at hun skal ha med venner hjem og ikke skamme seg over hvor hun bor når de kommer. Jeg vil at hun på en måte skal være likestilt med de andre.»
– Sofia

Vegring for å knytte seg til andre

Barn som vokser opp med ustabile boforhold, må ofte forlate kjente omgivelser, venner og skole. De mister nettverket som er viktig for trivsel og læring.⁵⁰ Når midlertidighet blir en del av livserfaringen, kan barn lære at det ikke lønner seg å knytte nære bånd, fordi de likevel snart skal videre. Frykten for nye brudd kan gjøre at de holder avstand for å beskytte seg selv.

Guro forteller at hyppige flyttinger gjorde at hun ofte måtte bytte skole, noe hun opplevde som sosialt krevende. Hun var et forsiktig barn, og det gjorde det enda vanskeligere å få nye venner.

«Jeg syntes det var skummelt (...) Du mister på en måte dine forrige venner, og må begynne helt på nytt hver gang.»
– Guro

Når flyttinger kommer tett, kan barn miste følelsen av tilhørighet. For hvert nytt sted må de skape nye vennskap og tilpasse seg nye lærere, naboer, regler og forventninger. Der andre barn kan bruke energien på å bygge trygge relasjoner, bruker disse barna kreftene på å omstille seg gang på gang.

Semhar Bokure, miljøarbeider i Kirkens Bymisjon, forteller om en jente som ikke ville begynne på aktiviteter eller få nye venner, fordi hun visste at familien snart skulle flytte:

«Vi hadde en jente som sa rett ut at hun ikke ville begynne på fotball eller få nye venner, for hun visste at de måtte flytte snart. (...) Det gjør noe med barn, de mister lysten til å investere i det sosiale.»
– Semhar Bokure

Usikkerheten setter spor og konsekvensene kan bli varige. Barn kan få en forventning om at det de bygger opp, snart vil rase. For noen oppleves det derfor tryggere å la være å etablere nye relasjoner.

Å miste kontinuitet og tilhørighet

Utfordringene barna møter forsterkes av hyppige flyttinger eller flytting over lange avstander. For flere foreldre oppleves flytting ikke som et enkeltstående skifte, men som gjentakende brudd i barnets sosiale liv.

Inger er bekymret for hvordan en ustabil bosituasjon vil påvirke sønnen over tid. Hun frykter at han ikke får etablert trygge vennskap eller et stabilt nærmiljø, og at dette vil prege ham videre i livet. Hun kjenner igjen følelsen fra egen barndom, der mange flyttinger gikk ut over livskvaliteten.

«Jeg er selv et flyttebarn fra jeg var lita, og det vil jeg egentlig ikke (at sønnen skal oppleve). Han får ikke opparbeidet seg noe nettverk. Han får ikke venner og så videre og så videre. Det skjer ikke. Hvordan skal jeg få lov til å beholde den skoleplassen her? Må jeg bo her i tre år til, så skal jeg faktisk gjøre det. Men det er utrolig slitsomt ... Jeg føler jo ikke at jeg kan gi ham en trygg oppvekst.»
– Inger

Hanne beskriver at sønnen allerede som treåring har begynt å få venner og bli kjent i nærmiljøet, selv om han har delt bosted:

«For nå ser jeg at sønnen min stortrives i barnehagen, og jeg er kjempefornøyd med denne barnehagen han går i nå, og etter hvert skal han jo begynne på skole her. Tanken på at han skulle miste dette ... Nå er han jo litt over tre år og allerede begynt å bygge litt vennskap, vi hilser på naboer når de sier hei. Jeg har virkelig ikke lyst til at han skal ha en sånn brokete oppvekst hvor han kjenner seg utrygg og ikke har tilhørighet til et sted. Og spesielt fordi han veksler mellom bosteder annenhver uke allerede som treåring.»
– Hanne

Hyppige flyttinger kan bryte barns kontinuitet i skole, fritid og nærmiljø.⁵¹ Anette Kinn Sørum bekrefter dette:

«Vi ser at noen familier må flytte ofte, særlig de som leier privat. Dette betyr jo mange brudd i både relasjoner, i hverdagen og i følelsen av å ha et hjem. Når du ikke vet hvor lenge du får bo et sted, blir det vanskelig å skape ro og trygghet for familien. For barna kan dette bety at de må bytte skole flere ganger ... Foreldrene forteller oss at dette går utover konsentrasjonen på skolen. Det blir vanskelig for barna å ta til seg læring.»
– Anette Kinn Sørum

Å være avhengig av familie og nettverk

For barnefamilier i ustabile bosituasjoner kan familie og nettverk være et nødvendig sikkerhetsnett. For mange gir slekt midlertidig stabilitet når situasjonen blir kritisk.

Thea og Guro vokste begge opp i bostedsløshet på mindre steder. Begge fant trygghet hos besteforeldre

«Når du ikke vet hvor lenge du får bo et sted, blir det vanskelig å skape ro og trygghet for familien. For barna kan dette bety at de må bytte skole flere ganger ... Foreldrene forteller oss at dette går utover konsentrasjonen på skolen.»

og familie. Guros familie flyttet til familiegården, som for første gang ga henne et stabilt bosted og en følelse av røtter, selv om hun senere flyttet igjen og gården ble solgt.

«Det hjalp med stabilitet. Det er der jeg er ifra når jeg sier hvor jeg kommer fra – ikke alle de andre stedene vi bodde først.»

– Guro

Selv om familien hadde dårlig råd, fikk Thea hjelp av besteforeldre og andre slektninger med penger, mat, klær og praktisk støtte.

«Jeg har rett og slett hatt tante og onkel som sikkerhetsnettet vårt i alle år da egentlig.»

– Thea

Samtidig kan avhengighet av familie belaste relasjoner. Flere beskriver spenninger, dårligere livskvalitet og følelsen av å bo «på nåde». Inger måtte flytte inn hos moren etter å ha mistet boligen, men opplevde situasjonen som utfordrende:

«Vi flytta da til mamma, og tanken bak var jo også at han (sønnen) skulle få lov til å fortsette å gå sammen med de han hadde gått første og andre år i barnehage med. Men da han etter hvert begynte å spørre meg: 'mamma kan vi gå opp til oss selv? Jeg vil ikke være her', så tenkte jeg at dette går ikke lenger, her må vi gjøre noe, vi må flytte.»

– Inger

Sofias datter sørger over å ha mistet hjemmet sitt. Hos mormor er reglene strengere og friheten mindre, og hun kan ikke ha besøk. Sofia har sett henne gråte når hun ser på bilder fra det tidligere hjemmet.

«Det er mye strengere regler hos mormor. Hun (datteren) savner å ha sitt eget sted, å kunne utfolde seg ... Her om dagen satt hun og så på bilder fra juletiden – vi bygde snømann i hagen – da hørte jeg at hun satt og gråt...»

– Sofia

Erfaringene viser at familie og nettverk kan være en nødløsning når offentlig hjelp ikke strekker til, men støtten er ujevnt fordelt. Noen har slekt som kan hjelpe midlertidig, mens andre ikke har det, særlig familier med innvandrerbakgrunn eller lav inntekt. For dem som mangler et nettverk med ressurser, kan ustabile boforhold bli ekstra alvorlige. Flere beskriver at avhengigheten skaper ytterligere belastninger når den varer lenge.

Samlet viser erfaringene at bostedsløshet skaper utrygghet og ustabilitet i barns hverdag. Uten en fast bolig mister barna trygghet, tilhørighet og stabilitet, noe som påvirker utvikling, relasjoner og skole. For noen blir også kontakten med foreldre redusert når bositasjonen gjør samvær vanskelig.

Erfaringene viser at en ustabil bositasjon ikke bare preger barna, men også foreldrene, noe neste del handler om.

«Det er den der grunnleggende usikkerheten da. At du våkner hver morgen og ... det ligger der alltid: hvor bor vi om tre måneder? Du vet ikke om utleier banker på døra i morgen. Så det er liksom alltid en uro som ligger der i bakhodet.»

Konsekvenser av bostedsløshet for foreldre

For foreldrene handler bostedsløshet om langt mer enn å mangle en bolig. Usikkerheten preger hverdagen, helsen og selvbildet, og gjør det vanskelig å gi barna trygghet og forutsigbarhet.

Skam, stigma og psykisk belastning

Mange foreldre beskriver skam, stigma og en følelse av å stå utenfor. De opplever å bli mistenkeliggjort og ikke sett som «vanlige» foreldre eller arbeidstakere. Informantene sammenligner seg med andre familier og kjenner på å være annerledes og utilstrekkelige. Flere forteller om psykiske plager som angst, søvnvansker og vedvarende uro.

Arman, som flyttet fra barnemor og deres toåring etter samlivsbrudd, forsøker å holde seg positiv. Samtidig beskriver han angst, skam og frykt over å ha gått fra stabil jobb og familie til å stå uten fast bolig. Han skjuler situasjonen for familie og nettverk, og føler et sterkt behov for å klare seg selv.

«Du merker det presset her. Det er den angsten, særlig på kvelden når jeg skal legge meg. Så begynner jeg å tenke, og tankene begynner bare å gå. Jeg tenker: hva skal jeg gjøre? Jeg må jeg må gjøre noe! (...) Jeg har prøvd å holde det litt skjult da (...) jeg synes det er veldig flaut og nedgraderende (...) fra å ha en god jobb, leilighet og familie, til å liksom ikke ha et sted å bo.»

– Arman

Muna beskriver bostedsløshet som å miste grunnleggende trygghet, og hun misunner dem som lever et «vanlig» liv med fast bolig:

«Å leve i bostedsløshet, man sitter med angst, uro, søvnløshet i kroppen hele tiden. (...) Når jeg sitter på bussen ser jeg på menneskene som går av og på og tenker så heldige de er som har fast bolig, de har tryggheten. (...) Jeg har tak over hodet, men jeg har ikke et sted jeg kan kalle hjem.»

– Muna

Hanne kjenner på sterk uro knyttet til bolig, og beskriver boligmangelen som noe av det mest belastende hun har opplevd.

«Det er den der grunnleggende usikkerheten da. At du våkner hver morgen og ... det ligger der alltid: hvor bor vi om tre måneder? Du vet ikke om utleier banker på døra i morgen. Så det er liksom alltid en uro som ligger der i bakhodet.»

– Hanne

For Hanne har presset i leiemarkedet forsterket følelsen av utenforskap. Hun, som tidligere så på seg selv som ressurssterk og attraktiv som leieboer, opplever nå å

være utsatt og uønsket. Dette røkkes ved egen selvfølelse og verdighet.

«Det var rart å plutselig kjenne på et stigma som småbarnsmor. Jeg har alltid sett på meg selv som en sterk person, men etter avslag på avslag følte jeg meg plutselig som 'den alenemoren uten jobb og med barn på ryggen, uten fast bosted'.»

– Hanne

Tap av status og identitet

For mange innebærer bostedsløshet et dramatisk fall i økonomisk og sosial status, og et tap av identitet. Boligen er mer enn et sted å bo, den er et fundament for å delta i samfunnet og ta vare på seg selv og familien. Andreas merker dette tydelig når han etter skilsmisse og tvangssalg må flytte hjem til moren. Han ser det som en midlertidig løsning, men opplever trangboddhet, kaos og et stort tap av status.

«Før hadde jeg jo god inntekt – millionlønn. Og nå... nå bor jeg hos møttern. Jeg prøver å få ting på plass, men det er et enormt fall på kort tid.»

– Andreas

Annicken, som har både stesønn og datter, beskriver hvordan hyppige flyttinger og ustabilitet gjør at de ikke opplever seg som «andre familier»:

«Jeg ser på andre familier som bor på samme sted år etter år, barna deres har venner i nabolaget og trygghet (...) Vi har flyttet så mange ganger, og jeg vet at vi ikke er som alle andre. Det gjør noe med hvordan jeg ser på meg selv – at jeg ikke får til det alle andre klarer.»

– Annicken

Sofia, som bor midlertidig hos moren sammen med datteren sin, beskriver en dobbelthet: På jobb fremstår hun som «en av de andre», men hjemme føler hun seg utenfor fordi hun mangler egen bolig.

«Jeg har jo jobb, jeg går jo på jobb og liksom smiler og er blid og er den der...(Sofia begynner å gråte), men inni meg så føler jeg meg litt som en taper. Jeg føler at jeg burde ha fått til dette bedre, at jeg burde ha stått tryggere. Jeg later liksom som, ikke sant, holder hodet høyt på jobb og prøver å være den alle andre er. Men når jeg kommer hjem så er det bare sånn... hvordan i all verden skal jeg få dette til?»

– Sofia

Livet blir krevende når man stadig føler seg på utsiden. Erfaringene med skam, stigma og tap av identitet viser at bolig er en viktig del av hvem vi er. Når man mangler et fast sted å bo, eller står utenfor «normale» boforhold, svekkes både selvfølelse og muligheten til å delta sosialt. Det forsterker opplevelsen av stigma.

Boligusikkerhet og levekårsstress

Når boforholdene er ustabile over tid, blir det ikke bare enkeltutfordringer i hverdagen, men et vedvarende levekårsstress. Levekårsstress er langvarig stress som oppstår når grunnleggende behov som bolig, økonomi, helse og arbeid er preget av knapphet eller usikkerhet.⁵² Slik belastning skaper konstant bekymring og gjør det vanskelig å planlegge og ta gode valg. Barn og unge rammes særlig hardt.⁵³

Flere foreldre prøver aktivt å skjerme barna fra bekymringer, stress og knapp økonomi, og bærer mye av belastningen alene, selv om de selv står i sterk emosjonell uro over tid.

«Jeg er veldig opptatt av å skåne ham (sønnen) for sånne ting. Men jeg tenker at det går greit nå, fordi nå kan han jo gå i brukte klær. Han arver jentetruser, og det bryr jeg meg ikke om. Men det kommer jo et tidspunkt hvor han blir åtte år, ti år, femten år ... og da kan jeg kjenne på det. Jeg har kjent i det siste at det kommer til å bli vanskelig. Da kan jeg ikke nødvendigvis bare gå i brukbutikken. Da kommer jeg til å bli ganske presset økonomisk. Så da må vi vel ha noen vanskelige samtaler om det.»

– Hanne

Økonomisk usikkerhet skaper uro og gjør det vanskelig å ta gode, langsiktige valg. Flere foreldre opplever å leve i konstant «brannslukking», der akutte behov alltid går foran fremtidsplaner.

Ustabile boforhold har også relasjonelle konsekvenser. Foreldre mister nettverket sitt i nabolaget, og det blir vanskelig for både dem og barna å opprettholde sosiale relasjoner.

Den vedvarende uroen gjør det vanskelig for foreldre å være mentalt til stede og følge opp barna slik de ønsker. Mange føler seg utilstrekkelige og har lite overskudd i foreldrerollen.

Inger opplever at helsen og belastningen ved å bo midlertidig går utover overskuddet i foreldrerollen. Hun vil være til stede for sønnen, men har ikke alltid krefter:

«Man slutter også å bry seg om hjemmet. Om det er ADHDen min som har kicket inn eller ikke, det vet jeg ikke, men jeg bryr meg ikke så fælt om å rydde lenger fordi vi trives ikke likevel ... Det blir jo bare en dårlig setting ut av det, altså. Jeg får jo ikke vært hundre prosent på.»

– Inger

Flere foreldre forteller at de gjør mye for å skjerme barna fra bekymringer og økonomisk press. Cathrine Austrheim i Aleneforeldreforeningen mener likevel at barna merker uroen. Barn registrerer foreldrenes stress og kan begynne å skjule egne ønsker, for eksempel ved å si nei til aktiviteter fordi de vet familien ikke har råd. Det kan forsterke foreldrenes følelse av å ikke strekke til:

«Det som kanskje er aller verst (...) er at barna tar på seg en voksenrolle? Ikke fordi at de nødvendigvis får den tildelt, men de ser bekymringen, ikke sant? De hører mamma eller pappa gråte om natta, selv om de liksom ikke skal vite om det. De ser at mamma eller pappa ikke kan spise seg mett for eksempel, eller unnskylder seg med at de har spist på jobben. De kan velge å si at 'nei, men alle vennene mine skal på kino, men jeg altså ... jeg har ikke lyst til å gå jeg.»

– Cathrine Austrheim

Bolig er grunnleggende i familiens hverdag, og et sted å hente krefter. Når dette fundamentet mangler, har familiene lite overskudd til å planlegge framover. Hverdagen preges av en konstant uro, og bostedsløshet gir flere samtidige belastninger.

For det første gir en ustabil bosituasjon store praktiske vanskeligheter. Hverdagen blir tungvint og uforutsigbar, med mye tid brukt på logistikk, flyttinger og midlertidige løsninger. Dette går ut over jobb, skole og stabile rutiner.

Hannan forteller at sønnen på sju må transporteres til skolen hver dag fordi familien bor på hospits i en annen bydel:

«Barnet mitt går på skole i Ski, så vi får drosje som kjører fra hospits til skole.»
– Hannan

Flere informanter forteller at de får råd om å «bare flytte til et rimeligere område». I praksis kan det bety lengre reisevei, vanskeligere henting og levering, bytte av skolekrets og i verste fall tap av jobb og inntekt.

Sofia sier at det er viktig for henne å bli boende på Skøyen, fordi det er nær både barnehage og jobb:

«Hvis jeg må flytte til Drammen fordi det er billigere, så fungerer det ikke i praksis å hente og levere i barnehage og skole her (...) Hele logistikken rakner, og det er barna som taper.»
– Sofia

Anette Kinn Sørum fra Bo-Team i Kirkens Bymisjon påpeker at rimeligere og midlertidige boliger ofte ligger i områder

med dårlig kollektivtilbud. Det forutsetter i praksis bil og førerkort, som mange av familiene mangler, noe som gjør det krevende å kombinere arbeid, henting og levering.

For det andre gir en usikker boligsituasjon ofte dårligere materielle levekår og trang økonomi. Midlertidige leieforhold er dyre, med boliger som ofte er av lav standard og lite tilpasset barnefamilier. Kombinert med lave inntekter og svake stønadsordninger har familiene lite igjen etter faste utgifter. Det gjør det vanskelig å dekke grunnleggende behov som mat, klær og fritidsaktiviteter. Suad Abdullah Siyad, frivilligkoordinator i Kirkens Bymisjon, bekrefter dette.

«Du ser barn som åpner matboksen, og den er tom (...) Eller så ligger det bare et tørt rundstykke der. Det er vondt å se.»
– Suad Abdullah Siyad

Suad forteller at Skattkammeret på Stovner har stor etterspørsel etter klær og utstyr, og at økte priser på både mat og husleie gjør behovet enda større. Hun ser også stort trykk på Fattighuset på Grønland.

Når boligen ikke gir trygghet, stabilitet og tilhørighet, blir det vanskelig å skjerme barna fra bekymringer og levekårsstress. Det er belastende for foreldrene som balanserer mellom å opprettholde et «normalt» familieliv utad og å håndtere en hverdag med økonomisk press, helseutfordringer, logistikkutfordringer og skam. Bostedsløshet får dermed konsekvenser både for foreldre og barn, og for barnas framtidige muligheter.

Møtet med hjelpeapparat og offentlige tjenester

Møtet med det offentlige er ofte avgjørende for hvordan situasjonen utvikler seg for familier som er eller står i fare for å bli bostedsløse. Erfaringene til informantene er blandede: Regelverket er vanskelig å forstå, oppfølgingen avhenger av saksbehandler, og bistanden er ofte begrenset. Det skaper uforutsigbarhet i en allerede krevende hverdag.

Vanskelig tilgjengelig system

Mange opplever møtet med NAV og andre tjenester som både vanskelig og uoversiktlig. De må forholde seg til flere instanser og ulike regler, og informasjon om rettigheter framstår som fragmentert. Dette er særlig krevende for familier i en sårbar posisjon. Anette Kinn Sørum beskriver hvordan systemet oppleves fra familienes ståsted:

«Det er som regel god vilje og ønske (i NAV) om å hjelpe familiene ... Vi opplever stort sett et godt samarbeid med NAV og andre offentlige instanser. Men for familiene selv kan det være utfordrende å få kontakt med NAV, særlig når de trenger raske avklaringer om for eksempel hva slags bolig de kan leie og til hvilken pris ... Mange opplever at hjelpeapparatet er komplisert. Ofte er familier i kontakt med flere tjenester samtidig, og det er lett å gå surr i hvilke vilkår og regler som gjelder – særlig i en akutt situasjon.»
– Anette Kinn Sørum

Levekårsstress kombinert med et komplisert regelverk gjør det vanskelig å ha oversikt over rettigheter. Mange mangler kunnskap om støtteordninger de kan ha krav på. Juliane Herzog mener informasjonen ikke når fram:

«Mange kjenner ikke til rettighetene de har. For eksempel er det få som vet at man kan ha rett på lån til depositum dersom huseier ikke aksepterer NAV-garanti. Det kommuniseres ikke tydelig nok.»
– Juliane Herzog

Barrierene handler også om at offentlig bistand ikke alltid matcher tempoet i leiemarkedet. Familier trenger rask saksbehandling og fleksible vurderinger for å ha en sjanse:

«NAV kan gi en førende maksgrense på husleie, men denne må vurderes opp mot hva som faktisk er tilgjengelig på markedet der og da. Det er stor konkurranse om de få rimelige boligene, og uten fast inntekt stiller man ofte bakerst i køen. Forsinkelser i godkjenning av bolig kan være avgjørende når familier konkurrerer med andre leietakere.»
– Juliane Herzog

Digitalisering og språkbarrierer forsterker utfordringene. Mange NAV-kontorer har færre fysiske møter, og flere tjenester krever digital innsending og kommunikasjon. For personer med lite norskkunnskaper eller svak digital kompetanse blir dette en stor hindring. Hannan beskriver utfordringen slik:

«Og språket fra NAV er komplisert! Jeg spurte læreren min med mastergrad, hva betyr dette, og han sa at han ikke skjønte det han heller – det er for vanskelig.»
– Hannan

Suad Abdullah Siyad mener at det å måtte forholde seg til flere ulike saksbehandlere, kombinert med økt digitalisering, gjør at de mest sårbare risikerer å få dårligere hjelp enn før:

«Før kunne du snakke med én saksbehandler. Nå har du tre forskjellige, og de sier ulike ting (...) Det er du selv som må koordinere og samle trådene (...) Og alt er blitt digitalt. Hvis du ikke skjønner språket eller klarer å logge deg inn, så får du ingen hjelp. NAV Stovner har kuttet cirka ti prosent av ansatte som jobber i de ulike delene fordi de skal gå over til digital veiledning. Så du søker digitalt, du chatter digitalt, men her (på Frivilligsentralen) har vi en gruppe hvor chatting og innlogging er vanskelig. Og når har du tid når du har sykt barn og må gå på norskkurs?»
– Suad Abdullah Siyad

Et annet eksempel på at det er forskjell på formelle rettigheter og praktiske realiteter er at ingen av informantene hadde hørt om den nye boligsosialloven, som skal sikre at vanskeligstilte på boligmarkedet får hjelp av kommunen. Manglende kunnskap skyldes ikke manglende interesse, men at informasjonen ikke når ut. Når de som står midt i problematikken ikke kjenner loven, tyder det på at myndighetene ikke har gjort nok for å synliggjøre den.

Flere opplever at barnets beste i liten grad vektlegges i møte med NAV og andre offentlige aktører. Foreldre beskriver at det å ha barn i liten grad påvirker hjelpeapparatets vurderinger.⁵⁴

Når rettigheter er lite kjent eller vanskelige å få utløst, risikerer familier å stå uten bistand de både trenger og har krav på. Det er et velkjent fenomen at personer med størst behov også har størst vanskeligheter med å realisere rettighetene sine. Det er ofte et gap mellom formelle rettigheter og faktisk tilgang.

På det boligsosiale feltet viser dette seg blant annet ved at mange som har rett på bostøtte ikke får den, og at vanskeligstilte ofte ikke får utløst rettigheter etter boligsosialloven.⁵⁵ Erfaringene viser at et uoversiktlig system gjør at de mest sårbare faller utenfor ordninger som skal gi trygghet.

Sprikende vurderinger og personavhengig oppfølging

Mange informanter opplever at utfallet avhenger av hvilken saksbehandler de møter. Vurderingene er ofte ulike, og de opplever at hjelpen avhenger av om saksbehandleren tar seg tid til å lytte. Flere forteller at det er først i fysiske møter hvor de får tid til å forklare, at de opplever å bli sett og at saksbehandler får en med helhetlig forståelse av situasjonen.

Hanne forteller at hun sto nær bostedsløshet før fødselspermisjonen, da en saksbehandler gjorde en feilvurdering av inntekten hennes i søknaden om foreldrepenger. Først etter omfattende klagearbeid fikk hun medhold, rett før fødsel. Historien viser hvor krevende det kan være å få utløst rettigheter, og hvor stor tilleggsbelastning møtet med hjelpeapparatet kan være i en allerede presset situasjon.

«Når jeg fikk det vedtaket så gikk jeg altså så i kjelleren, for da var det en saksbehandler på NAV som mente, uten å ha møtt meg, at min reelle inntekt skulle være 60 000 i året før skatt (...) Jeg måtte sette meg ned og skrive en klage, bruke masse energi som gravid, og purre og mase (...) Til slutt, rett før jeg skulle føde, møtte jeg et menneske på NAV som faktisk så hele situasjonen. Da snudde det, og de regnet på nytt – det ble 600 000, ikke 60 000.»
– Hanne

Andreas opplever også at utfallet avhenger av hvem han møter, og beskriver systemet som lite oversiktlig:

«Jeg tror ikke jeg hadde fått det godkjent hvis jeg bare hadde sendt inn skjema. Hvis jeg bare hadde skrevet: 'jeg trenger dette', så ville jeg fått avslag. Men når jeg møtte opp og forklarte alt, da fikk jeg en helt annen respons (...) Den menneskelige faktoren betyr mye – om du treffer en som forstår, så kan du få hjelp, ellers ikke.»
– Andreas

Han beskriver det som å være prisgitt andres dagsform og individuelle vurderinger:

«Jeg har opplevd at jeg får ett svar den ene dagen, og så møter jeg en annen person uken etter – og da er svaret helt motsatt (...) Da blir det jo bare bingo. Du vet aldri hva du kan regne med.»
– Andreas

Thea forteller at hun jobbet mye under studiene for å betale husleie, og knapt hadde penger til mat. Hun

visste ikke at hun hadde rett på støtte, før en NAV-veileder med lik erfaring gjorde henne oppmerksom på det:

«Så kom jeg i kontakt med en veldig flink (veileder). Han hadde jo funksjonsnedsettelse slik som meg, så han var veldig på det at 'men du har jo krav på støtte, du har jo krav på...' Det var jeg jo ikke klar over, ingenting (...) Jeg tror jeg hadde bodd alene i fem år, og jeg hadde kavet med disse pengene. Han sa: 'det er ikke rart du er syk, du har jo jobbet deg i hjel'.»
– Thea

Fortellingene viser hvor viktig den menneskelige faktoren er i møte med hjelpeapparatet. Når bistand avhenger av at man selv klager og følger opp, skaper det en ekstra belastning. Mange blir usikre på hvilken støtte de kan få, og det krever mye tid og energi å navigere i systemet.

Familier som lever med vedvarende levekårsstress, har ofte begrensede norskkunnskaper eller lite overskudd. De risikerer å ikke få realisert rettighetene sine. Resultatet kan bli at tilgang til hjelp avhenger mer av den enkeltes ressurser enn av behov.

Fattigdomsfellen

Et gjennomgående trekk i fortellingene er at folk opplever å stå fast i en fattigdomsfelle. Selv med jobb, betalte regninger og søknader om støtte kommer de ikke videre. Mange faller mellom ordningene og er ikke «vanskelig-stilt nok» for bistand, men samtidig kun en uventet utgift eller utleiers beslutning fra å miste boligen.

«For mye» til å få hjelp, «for lite» til å klare seg

Sofia jobber fulltid og forsørger barnet alene, og bruker mye tid på å lete etter bolig og ulike støtteordninger. Hun har lest, ringt og undersøkt – men likevel møter hun en mur: Hun tjener akkurat for mye til å få bostøtte og enkelte kommunale ordninger, og samtidig for lite til å dekke høye leiepriser i Oslo:

«Jeg har satt meg inn i alt selv, lest meg opp på alt mulig (...) Likevel faller jeg hele tiden mellom ordningene. Jeg tjener litt for mye til å få hjelp, men altfor lite til å klare det på egen hånd (...) Det føles som om systemet ikke er laget for folk som oss, som egentlig gjør alt riktig, men likevel ikke får det til å gå rundt.»
– Sofia

Cathrine Austrheim mener at aleneforeldre får en dobbeltbelastning: økonomisk stress på grunn av høye priser, samtidig som systemet definerer dem utenfor

målgruppen for støtteordninger:

«Problemet er at inntekten monner ikke lenger. Det er ikke nok til å få endene til å møtes, men de tjener for mye til å kunne få noe som helst støtte i fra det offentlige.»

– Cathrine Austrheim

Austrheim påpeker videre at mange aleneforeldre lever på svært små marginer og står i konstant risiko for bostedsløshet. En ødelagt vaskemaskin eller at utleier selger boligen kan utløse en krise. Hun mener det forebygges for lite, ordningene for snevre, og at mange først får hjelp når situasjonen er prekær. De som ikke har det «ille nok» faller ofte utenfor:

«Det vi ser, er at mange lever helt på marginene. De er hele tiden i en slags risikosone – aldri kvalifisert for hjelp, men alltid på kanten til å miste det de har (...) Det er ingen forebygging i systemet, det er bare brannslukking når ting allerede har gått galt.»

– Cathrine Austrheim

Vanskeligheter med å bygge egenkapital

Hanne forteller at systemet gjør det nesten umulig å spare til egenkapital. Sparing kan føre til at man mister sosialhjelp eller tilgang til andre behovsprøvde ordninger. Slik sementeres forskjellene mellom dem som er inne på boligmarkedet og dem som står utenfor.

«Jeg skjønner jo hvorfor folk ikke sparer. Hvis du setter av noe til egenkapital, så mister du jo retten til støtte (...) Det blir en felle – du får ikke lov til å bygge deg opp, du må nesten gå helt ned i kjelleren for å kvalifisere.»

– Hanne

Paradokset med startlån

Inger hadde en stabil bosituasjon, men etter samlivsbrudd og svekket helse ble økonomien stram. Hun ønsket et tryggere og mer varig hjem til seg og sønnen, og vurderte startlån fra Husbanken. Boligen hun fant ville koste det samme som dagens leie, og både gi en mer forutsigbar økonomi og et stabilt hjem.

Søknaden ble avslått fordi kommunen mente boligen hun ønsket å kjøpe var «for dårlig». Samtidig bodde hun og sønnen i en leid bolig i langt dårligere stand.

«Jeg søkte Husbanken om startlån (...) Jeg hadde funnet en bolig som jeg kunne klart å betale like mye på som jeg betaler i leie. Men kommunen sa nei, fordi

boligen hadde mangler (...) Og samtidig er det jo helt greit at jeg og sønnen min bor i en leid leilighet i mye dårligere stand. Det henger ikke på greip.»

– Inger

Ingers erfaring er ikke unik. Flere forteller at ordninger som skal gi stabilitet, som startlån, i praksis ikke er tilgjengelige. De ender i stedet i dyrere og dårligere leieboliger. Systemet oppleves rigid og lite tilpasset behovene deres. Resultatet er at familier som trenger hjelp til å skaffe og beholde en god bolig, likevel faller utenfor og blir værende i ustabile forhold.

Frykt og mistenkeliggjøring

Mange opplever hjelpeapparatet som skremmende, særlig foreldre med utenlandsk bakgrunn. De opplever at NAV bruker barnevernet som trussel, noe som skaper uro og gjør at mange blir redde for å be om hjelp. Ifølge Ismail fører dette til mistillit i hele miljøet:

«Mange i miljøet er redde for barnevernet (...) Hvis du hører dette hver dag, at 'hvis du ikke gjør sånn, så melder vi deg', da blir du redd (...) Vi tør ikke å bruke barnevernet, selv når vi egentlig trenger det.»

– Ismail

Flere opplever å bli stemplet som «kravstore» når de sier nei til uegnede boliger. Muna forteller at NAV truet med barnevernsmelding da hun avsto en helsefarlig bolig. Hun føler avmakt fordi hun må be om hjelp, men blir ikke hørt som mor:

«NAV-personen som skulle hjelpe sa at hvis jeg ikke tar det (kjellerleilighet med kloakkluft) så sender jeg klage til din veileder hos NAV og bekymringsmelding til barnevernet (...) Hvis jeg som mor sier at barna ikke kan leve i kloakk, så blir jeg stemplet som kravstor.»

– Muna

Annicken, som har ADHD og er tidligere rusbruker, opplever å bli mistenkeliggjort og ikke trodd i møte med NAV. Hun sier hun blir avvist av hjelpeapparatet når hun kommer alene, og må ha med Kirkens Bymisjon for å bli tatt på alvor:

«De har vært med meg på alt som er av NAV-møter (...) Hun kan si akkurat det samme som meg, og da kommer det gjennom. Men når jeg kommer som privatperson og sier det, så blir jeg stoppet i døra. Og jeg har alltid vært ærlig på hva jeg trenger, men det hjelper ikke.»

– Annicken

«Kommunene har for få objekter å leie ut. Det de har er gjerne i belastede områder hvor det egentlig ikke passer å flytte inn barn.»

Få og dårlige kommunale boliger

Informantene beskriver en kommunal boligsektor med få boliger og lite stabilitet for barnefamilier. Mange strever med å få en kommunal bolig, til tross for at de har et stort behov. I tillegg er det bekymring for stigma og utrygge bomiljøer for barna.

Aisha opplever at hun ikke får kommunal bolig, selv om hun er trygdet og er mor til flere syke barn:

«Har spurt om kommunal leilighet på grunn av barn med behov, men de ga meg avslag (...) Jeg har fire syke barn, men de sa nei til kommunal bolig, jeg har klaget i flere måneder, og de har fortsatt ikke behandlet den hos fylkesmannen.»

– Aisha

Cathrine Austrheim understreker at kommunene har for få kommunale boliger, og mange ligger i bomiljøer som ikke passer for barn.

«Kommunene har for få objekter å leie ut. Det de har er gjerne i belastede områder hvor det egentlig ikke passer å flytte inn barn. Mange takker ja allikevel, ikke sant? For et eller annet sted må man jo bo, men det er jo kjempedårlige boforhold.»

– Cathrine Austrheim

Semhar Bokure beskriver at mange kommunale boliger er for små for familier, ofte har dårlig standard med blant annet fukt og mugg, og at naboer ofte har store rus- eller psykiske utfordringer.

Selv om behovene er akutte, er det mange som ikke søker kommunal bolig fordi ordningen forbindes med stigma og utrygge miljøer. Sofia beskriver dette tydelig:

«Jeg har aldri vurdert å søke kommunal bolig. Jeg tenker bare på det som steder hvor det er rus og urolige miljøer, og det er ikke et sted jeg kan ta med datteren min. (...) Det er som om systemet sier: ja, vi har et tilbud, men egentlig er det ikke for deg – for du vil jo ikke ha barna dine der.»

– Sofia

Hanne opplevde at hun som nybakt mor ikke ble regnet som målgruppe for kommunal bolig, selv om hun var bostedsløs:

«Jeg var alene med baby, men det var aldri snakk om kommunal bolig. (...) Det var liksom ikke for meg – jeg passet ikke inn i det bildet de har av hvem som skal bo der. (...) Men det betyr jo at vi står uten noe sikkerhetsnett, og at det blir venner og tilfeldigheter som må redde oss.»

– Hanne

For barnefamilier uten alternativer blir strenge behovsvurderinger og korte kontrakter en stor belastning. Kommunale boliger er ofte midlertidige, noe som hindrer planlegging og stabilitet. Mange opplever derfor ordningen som en siste utvei, ikke et reelt tilbud.

Informantene beskriver hjelpeapparatet som uforutsigbart og fragmentert. I stedet for trygghet skaper uklare regler, digitaliserte tjenester og strenge vurderinger mer stress.

Mange opplever at de får for lite hjelp og at den kommer for sent. Boligsosial bistand er ofte lite tilgjengelig og alternativene er lite attraktive. Dermed opplever familier forverring av bosituasjonen, eller blir stående i langvarig boligusikkerhet, med store konsekvenser for helse, økonomi og hverdagsliv.

Informantene peker også på løsninger. Neste del presenterer deres forslag til tiltak mot bostedsløshet.

Veien ut av bostedsløshet: Hva mener informantene?

Informantene beskriver et system som gir hjelp først når situasjonen er akutt. Det gjør veien tilbake til stabilitet lang og kostbar, både for familier og samfunnet. De etterlyser mer forebygging og bedre oppfølging når problemer oppstår. Praktikere bekrefter behovet for tidlig innsats og tett oppfølging for å hindre at situasjonen forverres.

Tiltak som treffer gråsonene

Et sentralt funn er at mange lever i en konstant risikosone: De får lite støtte, men har heller ikke økonomisk trygghet til å håndtere uforutsette hendelser.

Flere peker på at bistand først kommer når man har «falt helt ned». Familier mister kommunal bolig når inntekten øker litt, men klarer likevel ikke å finne trygg bolig i det private markedet.

Efaringene viser behov for tiltak som gir stabilitet før krisen oppstår. Det kan være tiltak som styrker familienes økonomiske situasjon, mulighet til å bygge egenkapital og tilbud om sosialfaglig oppfølging når boligrelaterte problemer oppstår. Oppfølgingen kan handle om å bistå i dialog med utleier for å hindre oppsigelse eller hjelp til å skaffe en egnet bolig.

Målet er et system som forebygger bostedsløshet, ikke bare reagerer når alt har gått galt.

Kommunale boliger – flere, bedre og mer tilpasset barnefamilier

For mange er kommunale boliger ingen reell løsning. Tre utfordringer går igjen:

Få boliger: Det er mangel på kommunale boliger, og høye terskler for å få innpass. Mange sliter også i det private markedet. Resultatet er få alternativer og stor usikkerhet.

Dårlig egnet for barn: Mange boliger har dårlig standard, og er for små for en familie. Bomiljøene kan være preget av rus, psykiske lidelser eller sosial uro. Foreldre frykter konsekvenser for barnas trygghet og helse.

Kortvarige kontrakter: Tidsbegrensede leieavtaler skaper usikkerhet og gjør det vanskelig å skape stabilitet. Informantene ønsker flere kommunale boliger av god kvalitet, i trygge bomiljøer og med langsiktige kontrakter. Dette vil gi familier trygghet og sikre et godt oppvekstmiljø.

Flere egnede boliger og sterkere leieboervern

Informantene etterlyser flere rimelige og trygge utleieboliger som er tilgjengelige for familier med lav inntekt. De ønsker også en styrket regulering som gir bedre botrygghet, lengre kontrakter og forsvarlig standard.

Hanne mener dagens leiemarked skaper utrygghet, og ønsker en ordning som i Sverige der familier kan leie trygt og langsiktig:

«Så har vi jo ikke noe sånn regulert leiemarked. Vi har jo ikke noe sånn som i Sverige ... en god venn av meg ... som er svensk og bor i Stockholm, og han har en livstidskontrakt ... for da har det jo den tryggheten, ikke sant? Til å være et så sosialdemokratisk samfunn, er det (Norge) egentlig ekstremt markedsstyrt, ikke sant?»
– Hanne.

Tiltak mot fattigdom

Informantenes historier viser at boligproblemer ofte henger sammen med bredere økonomiske problemer. Manglende botrygghet fører til begrensninger også på andre områder: barn kan ikke delta i fritidsaktiviteter, spise godt eller få nødvendige klær og utstyr. Derfor må forebygging handle om mer enn å hindre akutt bostedsløshet, det handler også om å redusere fattigdom og sikre barn trygge oppvekstvilkår.

Efaringene viser at dagens system tilbyr hjelp for sent og for begrenset. Veien ut av en sårbar situasjon krever mer enn enkelttiltak. For å sikre alle familier stabilitet og mulighet til å leve verdige liv trengs et helhetlig tilbud og tilstrekkelig bistand tidlig nok.

Anbefalinger

Anbefalingene er utarbeidet av Kirkens Bymisjon på bakgrunn av vårt arbeid på feltet og innholdet i rapporten. Vi har særlig vektleggerfaringene til foreldre og unge voksne. Erfaringene deres gjelder ustabile boforhold, mangel på egnede boliger og vanskeligheter med å få nødvendig bistand. Anbefalingene peker på konkrete grep som kan motvirke bostedsløshet blant barnefamilier. De omhandler både styrket forebygging og bistand til familier i faresonen, reparerende tiltak for dem som er blitt bostedsløse, og strukturelle endringer som styrker botrygghet og gir bedre tilgang på rimelige boliger. De handler om å vri ressursbruken fra akutte tilbud og krisehåndtering, som innebærer store kostnader på både kort og lang sikt, til mer varige løsninger.

Kirkens Bymisjon anbefaler følgende tiltak:

Statlig nivå

Staten må ta en langt mer aktiv rolle i arbeidet mot bostedsløshet og bidra til et ordentlig løft av den boligsosiale sektoren.

Tiltak som haster:

- **Vedta en nasjonal handlingsplan mot bostedsløshet blant barnefamilier**

Tydelige styringssignaler og samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer har vært trukket fram som suksessfaktorer i arbeidet med å redusere antallet bostedsløse fram mot 2020.⁵⁶ Regjeringen må utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan mot bostedsløshet blant barnefamilier, med klare resultatmål, konkrete tiltak, rapporteringskrav og reell involvering av berørte familier og brukerorganisasjoner.

- **Øk statlige tilskudd til lavterskel boligsosial bistand**

For at ikke boligsosiale oppgaver skal nedprioriteres i en stram kommuneøkonomi med mange lovpålagte oppgaver, må regjeringen øke statlige tilskudd til boligsosiale tiltak. Støtten til lavterskel bistandstilbud som gir tett oppfølging i kritiske faser, bør styrkes. Slik bistand er treffsikker og ressurseffektiv, og godt egnet til å motvirke at familier havner eller blir værende i midlertidig botilbud. Samarbeidet med ideelle aktører bør styrkes for å nå ut til utsatte grupper og koble dem til det offentlige hjelpeapparatet.

- **Styrk og utvid bostøtten**

Regjeringen må utvide bostøtten slik at flere utsatte familier får støtte til å skaffe eller beholde en egnet bolig. Ordningen må dekke reelle bostøtgifter.

- **Skaff flere kommunale boliger som er egnet for barnefamilier**

Regjeringen må gjeninnføre og oppjustere tilskudd til utleieboliger for vanskeligstilte for å styrke den kommunale utleiesektoren og sikre flere egnede boliger for vanskeligstilte familier.

- **Innfør veileder, tilsyn og målrettet oppfølging for å sikre at boligsosialloven etterleves**

Boligsosialloven fra 2023, som gir styrkede rettigheter for vanskeligstilte på boligmarkedet, er fortsatt lite kjent og lite brukt. Mange kommuner mangler kunnskap om loven eller ressurser til å etterleve den.⁵⁷ Regjeringen må utarbeide en faglig veileder, etablere tilsynsordning, og sørge for veiledning og systematisk oppfølging av kommunene for å sikre at loven følges og at vanskeligstilte får nødvendig bistand.

Tiltak med mer langsiktig effekt:

- **Lovfest barns rett til trygg bolig i boligsosialloven**

Tydelig lovregulering vil bidra til å styrke barneperspektivet i det boligsosiale arbeidet. Barneombudet har foreslått at en ny lovbestemmelse for eksempel kan lyde: «Alle barn har rett til en god og trygg bolig og et godt og trygt bomiljø som fremmer deres helse, trivsel og utvikling.»⁵⁸

- **Styrk prisvern og botrygghet for leieboere i ny boligleielov**

Leieboere i Norge har i dag svakere rettigheter og må flytte oftere enn leieboere i våre naboland. Regjeringen må styrke leieboeres rettigheter knyttet til prisvern og øke botrygghet ved å sikre mer langsiktighet i leieforhold i ny boligleielov.

- **Etabler flere rimelige og trygge utleieboliger for familier**

Staten må utforme rammebetingelser og støtteordninger som øker tilgangen til rimelige utleieboliger for familier. Regjeringen bør teste ut modeller for ikke-kommersiell utleie som omfatter leieboliger med langvarige kontrakter og prisregulering.

- **Skaff oversikt over kommunenes utgifter til midlertidig botilbud**

Regjeringen må skaffe oversikt over kommunenes samlede utgifter til midlertidig botilbud, som i dag regnes som del av utgifter til sosialhjelp. Å synliggjøre hvilke summer kommuner bruker på akutte og dyre botilbud, vil gjøre det enklere å prioritere forebyggende tiltak.

- **Forplikt Norge til internasjonale mål og rammeverk i arbeidet mot bostedsløshet**

Norge bør eksplisitt forplikte seg etter samme målsettinger som EU i arbeidet mot bostedsløshet, og en norsk handlingsplan må være i tråd med EUs og OECDs rammeverk og anbefalinger på feltet. Norge bør utarbeide nasjonale faglige retningslinjer for arbeidet mot bostedsløshet basert på OECDs verktøysett.

Kirkens Bymisjon anbefaler følgende tiltak:

Kommunalt nivå

Det viktigste boligsosiale arbeidet gjøres i kommunene, og lokale myndigheter har et stort ansvar for å sikre at vanskeligstilte på boligmarkedet får nødvendig bistand.

Tiltak som haster:

- **Gi lavterskel boligsosial bistand til vanskeligstilte familier**

Kommuner må tilby tidlig hjelp, lett tilgjengelig rettighetsinformasjon og tett sosialfaglig oppfølging til utsatte familier for å unngå forverring av bosituasjonen. Det kan være bistand overfor private utleiende, hjelp til å orientere seg i det offentlige tilbudet og få utløst tjenester og ytelser, eller praktisk bistand for å skaffe en egnet bolig. Tilbudene må være lavterskel og lett tilgjengelige, og må kunne skreddersys opplegg for den enkelte. Arbeidet kan gjerne gjøres i samarbeid med ideelle aktører, som kan nå ut til en del av dem som strever i møte med det offentlige hjelpeapparatet.

- **Etabler et tverrfaglig boligsosialt team**

Kommuner bør etablere boligsosialt team, med representanter fra ulike kommunale instanser, for å vurdere søknader etter boligsosialloven og sikre helhetlig oppfølging. Kommuner må utarbeide klare rutiner for saksbehandling og tydelig ansvarsfordeling internt. Det bør etableres formaliserte møtepunkter mellom relevante tjenester for å sikre samhandling på tvers av sektorer og forvaltningsnivå.

- **Gjør det enkelt å søke boligsosial bistand og få informasjon digitalt**

Kommuner må opprette digitale søknadsskjemaer om boligsosial bistand. Informasjon om bistand til å skaffe eller beholde bolig må være lett tilgjengelig på nettsider og i andre kanaler.

- **Innfør faste prosedyrer for å sikre barns rettigheter i boligsosiale saker**

Kommunen må sikre at kartlegging og vektlegging av barnets interesser gjøres systematisk i alle boligsosiale saker som omfatter barn. Vurderinger må gjøres skriftlig for å sikre etterprøvnbarhet.

Tiltak med mer langsiktig effekt:

- **Øk tilgangen til egnede boliger for vanskeligstilte barnefamilier**

Kommunen må sikre at det finnes tilgjengelige boliger som er egnet for barnefamilier, blant annet flere kommunale boliger for målgruppa.

- **Hold oversikt over boligbehov blant barnefamilier i kommunen**

Kommunen må ha oversikt over boligbehov i kommunen, inkludert hvor mange familier og barn som er vanskeligstilte eller bostedsløse, og antall barn og botid i kommunale boliger. Det bør gjennomføres regelmessige, gjerne årlige, lokale kartlegginger av bostedsløse i kommunen.

- **Vedta en boligsosial strategi med mål, tiltak og brukermedvirkning**

Kommuner som ikke allerede har det, bør vedta en boligsosial plan eller strategi med konkrete mål og tiltak for å forebygge bostedsløshet blant barnefamilier, og sikre systematisk involvering av målgrupper og brukerorganisasjoner i planlegging og utforming av bo- og tjenestetilbud. Kommunen må sikre god forankring og tverrfaglig eierskap til det boligsosiale arbeidet i kommunen, og se utfordringer og løsninger i sammenheng med andre politikkområder.

Notehenvisninger

1. Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet §4
2. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020)
3. Departementene (2020)
4. Arbeids- og velferdsdirektoratet (2026), punkt 4.27.2.3
5. Husbanken (u.å.)
6. Dyb og Zeiner (2021)
7. Husbanken (2025a)
8. SSB (2026)
9. Hansen og Bråthen (2025)
10. Velferdsetaten (2025) (hhv. 1476, 1459 og 821 personer)
11. Bergen kommune, tilsendt på e-post 16.1.2026 (fra 360 til 580 personer).
12. SSB (2026)
13. SSB (2026)
14. Husbanken (2024)
15. Husbanken (2025a)
16. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020)
17. Dyb og Zeiner (2021)
18. Poppe og Kempson (2023)
19. Husbanken (2025a)
20. Ibid.
21. Dagens Næringsliv (2025)
22. Eiendom Norge (2026)
23. Benedictov m.fl. (2025)
24. Husbanken (2025b)
25. Poppe og Kempson (2023); Gyüre (2025)
26. Gyüre (2025); Poppe (2023)
27. Dahl m.fl. (2025)
28. Poppe (2023)
29. Osnes (2023)
30. Ibid.
31. Sørvoll (2019)
32. Husbanken (2025a)
33. Osnes (2023)

34. Danmarks Almene Boliger (2026)
35. Husbanken (2025a)
36. FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (1991), avsnitt 7
37. FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (2013); FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (2020)
38. Sosialrettskomiteen (2009), avsnitt 62; Sosialrettskomiteen (2014), avsnitt 138
39. Arbeids- og velferdsdirektoratet (2026)
40. Kirkens Bymisjon (2025)
41. EU-kommisjonen (2025a)
42. EU-kommisjonen (2021)
43. EU-kommisjonen (2025b)
44. Ibid.
45. OECD (2024)
46. Hargrave m.fl. (2025)
47. Forbrukerrådet (2021)
48. Ibid.
49. Leieboerforeningen (2019)
50. Grødem & Sandbæk (2013); Umblijs m.fl. (2019)
51. Grødem & Sandbæk (2013); Umblijs m.fl. (2019)
52. Gustavsen (2023)
53. Hock m.fl. (2024)
54. Undersøkelsen fra Helsetilsynet (2024) bekrefter dette bildet. Den viser at nær ni av ti NAV-kontorer har alvorlige mangler i hvordan de ivaretar barn i familier som mottar økonomisk sosialhjelp.
55. Statistisk sentralbyrå (2019); Kirkens Bymisjon (2025)
56. Oslo Economics og NIBR (2020); Urstad (2025)
57. Kirkens Bymisjon (2025)
58. Barneombudet (2022)

Referanser

Arbeids- og velferdsetaten. 2026. Rundskriv til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. R35-00. https://lovdata.no/nav/rundskriv/r35-00?q=rundskriv%20sosialtjenestelover#KAPITTEL_5-12.

Barneombudet. 2022. Ny boligsosiallov og husleieloven – Barneombudets innspill og anbefalinger. Brev til Kommunal- og distriktsdepartementet. <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Barneombudet-mener/Innspill-til-myndighetene/2022/Ny-boligsosiallov-og-husleieloven.pdf>.

Benedictov, Andreas, Bjørn, Emil, Frisell, Marte Marie, Iversen, Mathias, Lanestad, Aksel Bøe, Merker, Tyra. 2025. Fortrengning i leiemarkedet. Rapport nr. 27-2025. Samfunnsøkonomisk Analyse.

2026. BL - Danmarks Almene Boliger Analyse og tal. <https://bl.dk/viden/analyser-og-tal/>.

Dagens Næringsliv. 2025. Utleieraset fortsetter – 16.000 boliger dumpet i Oslo. 25 oktober. <https://www.dn.no/eiendom/utleiera-set-fortsetter-16000-boliger-dumpet-i-oslo/2-1-1889667>.

Den reviderte europeiske sosialpakt (Sosialpakten). 1996. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1996-05-03-2>.

Departementene. 2020. «Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2021–2024).» https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/boby/nasjonal_strategi_boligsosialt_arbeid.pdf.

Dyb, Evelyn og Zeiner, Hilde. 2021. Bostedsløse i Norge 2020 - en kartlegging. Oslo: By- og regionforskningsinstituttet NIBR, Oslomet.

Eiendom Norge. 2026. Sterk vekst i leieprisene i 2025. <https://eiendommnorge.no/nyheter/sterk-vekst-i-leieprisene-i-2025-article2997-919.html>.

EU-kommisjonen. 2025a. European Affordable Housing Plan - Staff Working Document. https://housing.ec.europa.eu/document/2ad4c9f2-602b-43ba-9ed9-ef2ee059cf97_en.

EU-kommisjonen. 2025b. European Affordable Housing Plan. https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan_en.

EU-kommisjonen. 2021. European Platform on Combatting Homelessness. https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/homelessness_en.

FNs barnekomité. 2005. General Comment No. 7 (2005) Implementing child rights in early childhood. (CRC/C/GC/7). <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2006/en/40994>.

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. 2013. Concluding observations on the fifth periodic report. (E/C.12/NOR/CO/5). www.refworld.org/policy/polrec/cescr/2013/en/96395.

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. 2020. Concluding observations on the sixth periodic report of Norway (E/C.12/NOR/CO/6). <https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/ec12norco6-concluding-observations-sixth-periodic-report-norway>.

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. 1991. General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing (Art. 11 (1) of the Covenant). (E/1992/23). <https://www.refworld.org/legal/general/cescr/1991/en/53157>.

FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen). 1989. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1989-11-20-1>.

FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. 1966. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1966-12-16-3>.

Forbrukerrådet. 2021. Å leie bolig. Forbrukerrådet.

Grødem, Anne Skevik, og Miriam Latif Sandbæk. 2013. Helt bakerst i køen. Barnefamilier med ustabile boforhold. FAFO.

Gustavsen, Karin. 2023. Livet bak tallene. Dårlige levekår og fattigdom i barnefamilier sett innenfor og hva kan vi gjøre med det. Bergen: Fagbokforlaget.

Gyüre, Krisztina og Lynum, Markus. 2025. Den økonomiske (u)tryggheten har stabilisert seg. SIFOs økonomiske trygghetsbarometer 2024. Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet.

Hansen, Inger Lise og Bråthen, Ketil. 2025. Hjelp med midlertidig botilbud fra Nav. Fafo-rapport 2025:11, Fafo.

Hargrave, Anita S., Kelly R. Knight, Zena K. Dhatt, Grace Taylor, Dez Martinez, og Margot Kushel. 2025. «The Impact of Intimate Partner Violence on Homelessness and Returns to Housing: A Qualitative Analysis From the California Statewide Study of People Experiencing Homelessness.» *Journal of interpersonal violence*, Mars, 40 . utg.: 1248–1270.

Helsetilsynet. 2024. Samfunnets siste sikkerhetsnett må også fange opp barna. Oppsummeringsrapport fra landsomfattende tilsyn med Nav-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad (2022-2023). Helsetilsynet.

Hock, Emma S., Lindsay Blank, Hannah Fairbrother, Mark Clowes, Diana Castelblanco Cuevas, Andrew Booth, Amy Clair, og Elizabeth Goyder. 2024. «Exploring the impact of housing insecurity on the health and wellbeing of children and young people in the United Kingdom: a qualitative systematic review.» *BMC Public Health*.

Holappa, Tim. 2025. «From Parental Responsibility to State Action. Non-Discrimination as a Driving Force to Ensure the Right to Adequate Housing for Every Child.» *The International Journal of Children's Rights*.

Husbanken. u.d. Bostøtte. www.husbanken.no/person/bostotte/.

Husbanken. 2026. Bustadlaus. www.husbanken.no/boligsosialt-arbeid/bostedslos/.

Husbanken. 2025b. Statusvurdering om leiemarkedet 2024. Sentrale utviklingstrekk og utfordringer. Husbanken.

- Husbanken. 2024. Årsrapport 2023. Alle skal bo godt og trygt. Husbanken.
- Husbanken. 2025a. Årsrapport 2024. Alle skal bo godt og trygt. Husbanken.
- Kirkens Bymisjon. 2025. «Boligsosialloven. Papirlov eller boligsosialt løft? En undersøkelse gjennomført av rettshjelpstiltaket Gatejuristen.»
- Kommunal- og distriktsdepartementet. 2024. Meld. St. 13 (2023–2024) Bustadmeldinga. Ein heilskapleg og aktiv bustadpolitikk for heile landet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20232024/id3029550/>.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2020. Alle trenger et trygt hjem. Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021–2024). Kommunal- og moderniseringsdepartementet. www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-den-sosiale-boligpolitiken-2021-2024/id2788470/.
- Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven). u.d. 1814. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>.
- Leieboerforeningen. 2019. Utredning om det norske leiemarkedet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (boligsosialloven). 2022. Lov-2022-12-20-121. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2022-12-20-121>.
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). 2009. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131>.
- OECD. 2024. Toolkit on Combatting Homelessness. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-toolkit-to-combat-homelessness_0fec780e-en.html.
- OECD/European Commission . 2023. Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In. Paris: OECD Publishing.
- Oslo Economics og NIBR. 2020. «Evaluerings av Nasjonal strategi - Bolig for velferd. Delrapport 2 av 2: Vurdering av statens innsats i Bolig for Velferd.» <https://biblioteket.husbanken.no/arkiv/dok/Komp/Evaluerings%20av%20Nasjonal%20strategi%20Bolig%20for%20velferd.pdf>.
- Osnes, Siri Myrøld og Sørvoll, Jardar. 2023. Kommunale utleieboliger til vanskeligstilte på boligmarkedet i Norge 2023. En rapport fra en spørreundersøkelse om boligtildeling, husleiekontrakter og husleiefastsettelse i norske kommuner. BOVEL-notat 2/23. Senter for bolig- og velferdsforskning - BOVEL, OsloMet.
- Poppe, Christian og Kempson, Elaine. 2023. Dyrtid III. Husholdenes økonomiske trygghet i mars 2023. Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet.
- Poppe, Christian. 2023. Utsatte grupper i dyrtiden. Husholdenes økonomiske trygghet i august 2023. Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet.
- Revol, Mathias Killengreen, og Mari Lande With. 2022. Leietakere mindre fornøyd med livet. Statistisk Sentral Byrå.
- Røde Kors. 2020. «De får ikke en sjanse. Om unge med bostedsutfordringer.»
- Sandlie, Hans Christian, og Patrick Lie Andersen. 2016. «"Rotløs ungdom" - ungdom, flytting og livssjanser.» Sosiologi i dag, 46 (3-4). utg.
- Sosialrettskomiteen. 2014. Conference of European Churches (CEC) v. the Netherlands. Complaint No. 90/2013. Decision on the Merits. www.refworld.org/jurisprudence/caselaw/coeecs/2014/en/103837.
- Sosialrettskomiteen. 2009. Defence for Children International (DCI) v. the Netherlands. Complaint No. 47/2008. Decision on the Merits 20 October 2009. <https://www.refworld.org/jurisprudence/caselaw/coeecs/2009/en/72570>.
- Statistisk sentralbyrå. 2019. «Får de som har rett på det bostøtte? Kjenne tegn ved faktiske og potensielle bostøttlemottakere.» <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/artikler-og-publikasjoner/far-de-som-har-rett-pa-det-bostotte>.
- Statistisk sentralbyrå. 2026. SSB statistikkbank 12015: Midlertidig botilbud og natthjem, etter region, år og statistikkvariabel. <https://www.ssb.no/statbank/table/12015>.
- Stulz, Virginia, Lyn Francis, Anshu Naidu, og Rebecca O'Reilly. 2024. «Women escaping domestic violence to achieve safe housing: an integrative review.» BMC women's health, 24 (314). utg.
- Sørvoll, Jardar. 2019. «The Dilemmas of Means-tested and Market-oriented Social Rental Housing: Municipal Housing in Norway 1945-2019.» Critical Housing Analysis, Volume 6 Issue 1 51-60. utg.
- Sørvoll, Jardar, Brattbakk, Ingar, Flåto, Maja (red.). 2025. Velferdsstatens boligtilbud: Kommunale utleieboliger i Norge. Cappelen Damm Akademisk.
- Umblijs, Janis, Kristine von Simson, og Ferdinand A. Mohn. 2019. Boligens betydning for annen velferd : en gjennomgang av nasjonal og internasjonal forskning. Institutt for samfunnsforskning.
- Urstad, Hermund. 2025. «Arbeidet for å bekjempe bostedsløshet og OECDs verktøykasse.» Tidsskrift for boligforskning, Vol. 8, utg. 1. utg. <https://www.scup.com/doi/full/10.18261/tfb.8.1.6>.
- Velferdsetaten, Oslo kommune. 2025. «Boligbehovskartlegging 2024.» www.oslo.kommune.no/get-file/978473/a845ff041c6700fb863d730cfb848653d808e45198464ea8e103758fbfa37ba9/.

kirkensbymisjon.no